

...signál na vojnu s Ruskom
Západ sa pri Ukrajine mylí!

Úniky z predsiene smrti

Predseda píše členom SZPB
Učiteľia v odboji a SNP

Naša anketa

Čo by si mala história zapamätať z našich osláv 70. výročia SNP?

Lubomír Pastucha, predseda ObIV SZPB Piešťany: Určite to boli krajské oslavy SNP na Prašníku, vo vypálenej povstaleckej obci. Dôvod je prozaický. Zrejme sme zažili posledné veľké výročie, ktorého sa ešte mohli zúčastniť aj naši priami účastníci odboja. Mali sme teda aj jednu z posledných príležitostí osobne sa im poďakovať.

Milan Urban, predseda ObIV SZPB Trebišov: Dve veci. Doteraz sme mávali na pozvánkach poradie: okresný úrad, mesto a SZPB. V tomto roku to bolo: SZPB, OÚ, mesto. Našou nikde inde nevidanou raritou je tiež tradičný špalier zo žiakov základných a študentov stredných škôl pri pomníku na mestskom cintoríne.

Ján Machovič, tajomník ObIV SZPB Liptovský Mikuláš: História by si mala zapamätať iniciatívu mestského úradu v L. Mikuláši na uctenie si žijúcich účastníkov SNP z mesta udelením plakety mesta a pamätného listu. Tým, že ocenení účastníci SNP majú už svoj pokročilý vek, vyše 88 rokov, do histórie mesta to bude nezmazateľne zapísané. Za výnimočný považujem tohtoročný vysoký záujem orgánov samospráv o oslavy, ich dostatočné finančné zabezpečenie a aj úzku spoluprácu s členmi ZO SZPB v obciach.

Pavol Stuchlý, tajomník ZO SZPB Dolný Kubín: Našu akciu nazvanú Orava v obklúčení. Išlo o ukážku bojov vojakov v dobových uniformách a s dobovou technikou, čo zaujalo hlavne mládež. Zapôsobila na nás aj prezentácia čestnej stráže prezidenta SR.

Daniel Sidor, tajomník ObIV SZPB Michalovce: Na týchto oslavách sme mali speváčku, ktorá zapievala hymnu, operného speváka z Prahy, ktorý obohatil kultúrny program, mali sme aj prijatie u primátora.

Zaujímavý bol tiež trojdňový zájazd 80 odbojárov na dvoch autobusoch do B. Bystrice. Zastavili sme sa aj v L. Mikuláši a keď sme pokladali veniec k pomníku, vidíme, že je nás tam viac ako miestnych aj z ich „slávnym primátorom“.

Perlička

Domáce väzenie

Mal to byť ďalší trendy kúsok, ale skončilo sa to fiaskom a sťahovaním tovaru z obchodných sietí. Španielska odevná značka Zara priniesla v aktuálnej sezóne aj novú kolekciu detských pyžami. Problémom je, že jedno z nich sa nápadne podobá na uniformu väzňov z koncentračných táborov.

Pyžamka s tmavým horizontálnymi pruhmi dopĺňa väčšia žltá hviezda na hrudi. Ľudia na všetkých sociálnych sieťach začali fotografie výrobku uverejňovať, komentovať a tvorcov obviňujú z antisemitizmu. O mnohých zákazníkov značka podľa ich slov definitívne prišla. Módny dom výrobky ihneď stiahol z predaja a tvrdil, že malo ísť o napodobeninu uniformy šerifov.

Už v roku 2007 mali podobný prešlap. Do predaja pustili jogové nohavice so zelenou svastikou. Vtedy ich od hnevu zákazníkov ochránilo len to, že použili symbol, ktorý v Indii predstavuje šťastie.

A. MIKUNDOVÁ, zdroj: ejpress.org

Úprimné poďakovania, úprimné nadšenie a radosť

Oslavy 70. výročia SNP v Dobšinej, kde sa stretli odbojári a mládež z oblastných organizácií SZPB z Rožňavy a Rimavskej Soboty, mali asi všetky atribúty, ktoré si dnes pre zachovávanie tradícií môžeme želať.

Boli to oslavy jednoznačne trojgeneračné; boli to oslavy nielen funkcionárske, ale naozaj aj občianske; boli to aj oslavy rodinné (pri vojenskej raketo-metnej i protichemickej technike stáli otcovia so svojimi synmi); boli to oslavy, na ktoré určite nezabudne množstvo detí a mládeže. Tak z Rimavskej Soboty, ako aj z Rožňavy. Mnohí si totiž na tribúne pred očami všetkých funkcionárov a divákov preberali ocenenia za svoje športové či kultúrno-umelecké a vedomostné výkony. Deň 29. augusta si teda budú už navždy pamätať nielen ako deň výročia SNP, ale aj ako svoj veľký osobný deň.

Samozrejme, že i v Dobšinej si priami účastníci boja s fašizmom a zaslúžilí členovia SZPB preberali ocenenia. A mohli sa z nich naozaj úprimne tešiť. Pretože želal im ich úprimný trojgeneračný potlesk prítomných.

S hlavným príhovorom vystúpil predseda SZPB Pavol Sečkář. Keď hovoril o význame SNP, o tom, že na toto protifašistické vystúpenie môžeme byť mimoriadne pyšní a že túto hrdosť už slovenskému národu nikto a nikdy nezoberie, neodpustil si a povedal:

„Nič na tom nezmení ani tzv. historik Martin Lacko, ľudák, ktorého film ste mohli v utorok (2. septembra) sledovať v televízii a ktorý nepokladá Povstanie za potrebné.“

„V septembri 1944 žila Dobšiná v znamení povstania,“ povedal ďalej, „hlásili sa noví dobrovoľníci, mestom prechádzali utečenci aj skupiny vojakov z dvoch východoslovenských divízií, ktorých odzbrojila nemecká armáda. V Dobšinej bolo veliteľstvo II. taktickej skupiny s veliteľským stanoviskom v Brezne. Vydával sa cyklostylový časopis Náš boj v náklade 600–800 výtlačkov, bola tu zriadená nemocnica, revolučný národný výbor sa zaslúžil o zásobovanie partizánskej

brigády Klement Gottwald. Dobšinská povstalecká vojenská jednotka odrážala fašistické útoky na širokom priestore Hnilec – Betliar – Veľká Poloma – Grajnár a Štítnik.“

Na záver sa predseda SZPB poďakoval miestnym protifašistom za ich aktívnu prácu. „Naša úcta patrí protifašistickým bojovníkom v Dobšinej, Rimavskej Sobote a v Rožňave a v ich okolí, žijúcim účastníkom Povstania a občanom, ktorí podporujú ich činnosť. Ďakujem aj predstaviteľom tunajšej samosprávy a štátnej správy za dlhoročnú podporu a udržiavanie tradícií boja za národné oslobodenie,“ zakončil svoje vystúpenie predseda SZPB.

Vladimír MIKUNDA

Holokaust nech je výstrahou!

Na pietnej spomienke pri príležitosti Pamätného dňa obetí holokaustu a rasového násillia sa pri Pamätníku obetí holokaustu na Rybnom námestí v Bratislave zúčastnili aj naši najvyšší ústavní činitelia prezident Andrej Kiska, predseda parlamentu Pavol Paška a premiér Robert Fico, ako aj viaceré osobnosti spoločenského, politického a kultúrneho života na Slovensku vrátane zahraničných diplomatov so sídlom v našom hlavnom meste. Deviateho septembra, v deň 73. výročia prijatia protizidovských zákonov, si spoločne s Bratislavčanmi pripomenuli obeť holokaustu.

Práve v tento deň v roku 1941 bolo na Slovensku prijatých 270 paragrafov, ktoré tvorili Židovský kódex. Ten

ustanovil osobitné právne postavenie pre občanov židovského vierovyznania, ktorí tak stratili svoje občianske práva.

Do platnosti vstúpil 10. septembra 1941 a práve ním sa postupne začala deportácia okolo 70 000 Židov zo Slovenska do koncentračných táborov.

Účastníci spomienkového stretnutia odsúdili holokaust spáchaný v mene šialených ideálov fašizmu. Je večnou hanbou tých, ktorí majú na ňom svoj podiel, a zároveň aj mementom, aby sa nič podobné dnes ani v budúcnosti už neopakovalo, konštatoval v príhovore R. Fico. Zdôraznil pritom potrebu zachovania historickej pamäti, vzdelávania a poznania dejín holokaustu, aby sa nové generácie systematicky, cielavedome a pravdivo oboznamovali s neľudskosťou tých, ktorým „rozum a srdce zatemnili šialené a choré vízie osobného blaha na úkor utrpenia druhých“. Pripomenul tiež, že v boji za slobodu Slovákov v SNP obetovali svoj život aj židovskí partizáni.

Jednoznačné odsúdenie holokaustu ako výstrahy pred akoukoľvek, hoci aj tou najmiernejšou formou rasizmu a nacionalizmu dominovalo aj v ďalších príhovoroch.

V. DOBROVIČ

Na zamyslenie:

Ak nemôžeme zdieľať šťastie s druhými,
je to len polovičné šťastie.

H. CH. ANDERSEN

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

18

Západ sa od začiatku mýli v hodnotení krízy na Ukrajine

Západní politici robili nesprávne závery v otázke, čo sa naozaj deje na Ukrajine, píše britský novinár Christopher Booker vo svojej rubrike v Daily Telegraphe.

Booker, spomínajúc si na slová Davida Camerona a ďalších lídrov na summite NATO „o neprípustnosti vpádu na Ukrajinu“, poznamenáva, že ak politici niečo nazývajú „neprípustné“, znamená to, že „nemajú ani šajnu, čo s tým treba robiť“. Reálny problém je vraj v tom, že „Západ nesprávne hodnotil túto krízu od jej samého počiatku“.

Booker píše, že katalyzátorom konfliktu vôbec neboli „snahy Vladimíra Putina obnoviť hranice ZSSR“, ale „smiešne ambície Západu urobiť z Ukrajiny súčasť EÚ a NATO“.

„Nemohlo sa stať, aby sa Putin a všetko rusky hovoriace obyvateľstvo východu Ukrajiny

ny blahosklonne pozerali na to, že krajina, ktorá sa sama považuje za kolísku ruskej identity, sa stane súčasťou západného bloku,“ domnieva sa Booker s tým, že Rusko by ešte chladnejšie reagovalo na to, keby vojenské plavidlá vojenskej aliancie, ktorá bola vytvorená práve proti Rusku, boli prítomné v prístavoch Čierneho mora.

Booker si myslí, že keď si obyvatelia Krymu v marci odhlasovali pripojenie sa k Rusku, vôbec to nebolo preto, že Putin chcel anektovať Krym, ako tvrdia západní (i naši slovenskí) politici, ale preto, že väčšia časť rusky hovoriaceho obyvateľstva sa opäť chcela stať sú-

časťou štátu, k zostave ktorého patrili po toľké roky.

Britský novinár pritom podčiarkuje, že demokraticky zvolená vláda Ukrajiny bola zvrhnutá tlupami demonštrantov, z ktorých mnohí boli podľa jeho názoru „financovaní z Bruselu“.

„Práve preto ctižiadostivosťou posilnené ilúzie Bruselu prerástli s podporou USA do toho bordelu, ktorý tam dnes vidíme,“ tvrdí Booker a končí pochybovaním, že lídri NATO asi ťažko budú môcť navrhnúť na riešenie problému niečo naozaj užitočné.

Podľa vz.ru, 7. september 2014

„Nech sa Amerika dotkne čohokoľvek...“

...vždy jej z toho nakoniec vypadne ‚Líbya‘ alebo ‚Irak‘,“ povedal V. Putin na stretnutí s mládežou „forum Seliger“.

Koncom minulého roka sa Amerika dotkla

aj Ukrajiny a vo februári sa tam s podporou Washingtonu a jeho európskych satelitov uskutočnil banderovsko-fašistický puč.

Podľa topwar.ru, 3. september 2014

Ukrajinský tank „Na Moskvu“ zastavil betón „Nie vojne“

Na ceste pri vjazde do Mariupola (zrejme z viny vodiča) vletel tank ukrajinskej armády do betónového protitankového ježa a rozbil sa.

Viac ako symbolické je, že tank mal na sebe

namaľovaný nápis „Na Moskvu“ a betónový jež zase „Nie vojne“.

Video: <http://ria.ru/world/20140906/1023081402.html>

Podľa ria.ru, 6. september 2014

Detská omalovánka proti Islamskému štátu (IS)

Spoločnosť Really Big Coloring Books obnovuje obraz o teroristickom čine z 11. septembra 2001. Adresátom jej rozprávania sú deti a dnes im naozaj mimoriadne netradične vysvetľuje zločiny zoskupenia Islamský štát. Detskou omalovánkou.

Na jednej jej strane je zobrazený ukrižovaný človek a pri ňom nápis: „Odsekávanie hláv, vraždy a rozštvrcovanie tiel nevinných mužov, žien a detí – to je to, čo chce Islamský štát priniesť USA a americkému ľudu. Čo budete robiť, keď prídu k vám?“

„Deti, rodičia a učitelia každý deň sledujú v televízii jedny a tie isté správy. Výhoda týchto omalovánok je v tom, že rodič si môže sadnúť vedľa dieťaťa a na príklade daného obrázku mu môže vysvetliť,

o čo tu ide. A keďže v omalovánke sú vyobrazení reálni ľudia, nastoľuje vážne otázky. Existujú teroristi, ktorí sú pripravení zabiť vás a kohokoľvek v našej krajine, pretože neveríme v Alaha, čo je strašné,“ vysvetlil zakladateľ spoločnosti Wayne Bell.

A čo ak tieto obrázky vyprovokujú u detí nenávisť voči inému náboženstvu, oponovala mu televízna redaktorka. Odpoveďou jej bolo ubezpečenie, že na obrázkoch sú nakreslení ozajstní talibanci. Bell k tomu

opäť obrátil pozornosť na ukrižovaného človeka: „Toto je skutočný človek. Ukrižovali ho na ulici presne takto. V daný piatok muselo k nemu pristúpiť každé dieťa a kopnúť ho. Rozumiete? Tohto človeka ukrižovali, pretože bol kresťan. Toto je ozajstný človek. Tento záber teraz visí na stránke Štátneho departmentu USA.“

Redaktorka sa opäť nedala a oponovala nepomenovanou civilizačnou morálkou, že ide predsa len o omalovánku pre deti. Bell na to, že rozhodnutie kupovať, či nie, je na rodičoch. „Prepáčte, ale my predsa nie sme komunisti!“ uzavrel tému.

Podľa vz.ru, 7. september 2014

OSN žiada od Japonska zákon proti podnecovaniu nenávisti

OSN žiada Japonsko, aby prijalo zákon, ktorý vo vzťahu k národnostným menšinám zamedzí podnecovanie nenávisti. Aby

„sa tvrdilo postavilo proti prejavom nenávisti a rasizmu i proti podnecovateľom k nenávisti a násilliu na rasovom základe...“ (počas mítingov, na internete či sociálnych sieťach).

OSN tieto požiadavky sformulovala po rade protikórejských demonštrácií, ktoré sa nedávno konali v Tokiu a Osake.

Podľa aif.ru, 30. august 2014

Toto by si však nedovolili ani fašisti

Kyjev oznámil, že sa nechystá zadarmo pochovávať padlých v boji na juhovýchode. Vysvetľuje to tým, že krajina zatiaľ nemá adekvátny zákon, ktorý by umožnil vyčleňovať z rozpočtu prostriedky na pochovávanie padlých v „protiteroristickej operácii“.

Povedané inými slovami, príbuzní budú musieť

tieto náklady znášať sami. Manželka za padlého manžela, rodičia za padlého syna, synovia za bratov. Junta vie len zaveliť do bratovražedného útoku.

Viac: <http://topwar.ru/57765-kiev-obyvayuet-chto-pogibshih-v-ato-ne-stanet-horonit-besplatno.html>

Podľa topwar.ru, 9. september 2014

Čo píšú iní

■ Donald Tusk na čele EÚ – signál na vojnu proti Rusku

Bielemu domu sa uplynulý týždeň podaril (ako hovoria Česi) „majstrštyk“. Pomocou vydierania a vd'aka záznamom NSA z odpočúvania európskych politikov sa podarilo získať potrebné hlasy a prekvapivo zvoliť za európskeho prezidenta extrémneho vojnového poľského jastraba Donalda Tuska, jednoznačne proamericky orientovaného politika, ktorý túži po konečnom riešení studenej vojny.

Tusk je trójskym koňom Bieleho domu v Bruseli. Jeho zvolenie na čelo ríšskeho prezidentského euroúradu je jasným signálom na konfrontáciu s Ruskom a za návrat amerických vojsk na európske územie, odkiaľ v 90-tych rokoch Američania postupne odišli. Spolu s nimi sa do Európy navracajú aj nukleárne balistické rakety namierené na Ruskú federáciu, na čo už dva mesiace upozorňujú ruské noviny (a o čom slovenské – i verejnoprávne – mlčia; pozn. red.) s odvolávkou na ruskú FSB, ktorá pred plánmi atómovej remilitarizácie západnej a východnej Európy varuje už pekných pár mesiacov. Putinovo rozhodnutie výhľadovo začať inštalovať atómové balistické rakety krátko a zrejme aj stredného doletu na Kube je teraz v jasnom kontraste k rozhodnutiu európskych politikov zvoliť si cestu vojenskej konfrontácie a vojny s Ruskou federáciou. Vojnoví jastrabi na najvyšších poschodiach únijnej politiky získali navrch, bohužiaľ.

Bohužiaľ pre občanov európskych štátov, ktorí sa teraz musia celkom regulárne začať pripravovať na 3. svetovú vojnu, pred ktorou nás môže zachrániť len jedno: odstúpenie od uzatvorených bezpečnostných zmlúv s agresívnym NATO!

Z pohľadu historickej analógie sa nachádzame na časovej osi niekedy na jar 1938, keď už niet inej cesty z medzinárodnej politickej krízy než cesty vypuknutia vojny, len sa ešte nevie, kedy to presne bude.

<http://aeronet.cz/news/donald-tusk-zvoleny-do-cela-eu-je-signalem-pro-vaiku-s-ruskem/> (výňatok)

■ V Európe si uctili pamiatku obetí tragédie v Odeze

V Bruseli, Madride, Barcelone, Ríme, Zürichu, Bonne, Viedni a iných európskych mestách si pri veľ'vyslanectvách Ukrajiny a na hlavných námestiach miestni protifašisti pripomínali fašistické zverstvá z 2. mája 2014 v Odeze.

Cieľom ich akcií bolo verejne postaviť sa proti ukrajinským a európskym politikom a ich rovnako verejnej podpore neonacistických prejavov.

Poznámka: Ozbrojenci Pravého sektora v odeskom Dome odborov za živa spálili aktivistov antimajdanu. Podľa oficiálnych údajov pri tom zahynulo 48 ľudí a vyše 200 utrpelo zranenia.

Čo na to slovenské odbory? Mlčali! Rovnako proeurópsky „solidárne“, ako keď ukrajinskí banderovci obsadili budovu odborov aj v Kyjeve.

Podľa Hlas Ruska, 2. september 2014

■ Veteráni: ruskí dobrovoľníci bojujú za správnu vec

„Naši otcovia a dedovia oslobodili svet od nacistického moru! Dnes ich deti a vnuci ako praví patrioti svojej vlasti pomáhajú ukrajinským bratom zdolať nacistickú náказu! Je to dobrovoľná voľba chabrosti a ťažkosti!“, hovorí sa v spoločnom vyhlásení veteránskych organizácií Ruskej federácie k účasti ruských dobrovoľníkov v bojoch na juhovýchode Ukrajiny.

<http://ria.ru/society/20140903/1022532102.html#ixzz3CERECNMe>

Podľa ria.ru, 3. september 2014

■ Putin upozorňuje na chyby Kyjeva

„Aj malé osady, aj veľké mestá sú obkľúčené ukrajinskou armádou, ktorá priamou paľbou strieľa na obytné štvrte s cieľom zničiť ich infraštruktúru, potlačiť vôľu obrancov na odpor...“

Toto mi pripomína udalosti druhej svetovej vojny, keď nemeckí fašistickí okupanti obkľučovali naše mestá, konkrétne Leningrad, a priamou paľbou strieľali na ich štvrte i obyvateľov,“ zhodnotil V. Putin pred študentmi spôsob vedenia tzv. protiteroristickej operácie Kyjeva proti Novorusku.

(Chyba Kyjeva spočíva v tom, že toto sa mu vráti v ešte horšom.)

Podľa dni.ru, 29. august 2014

70. výročie Slovenského národného povstania

„Začnite s vystávaním.“ Týmto heslom, ktoré 29. 8. 1944 vydal pplk. gšt. Ján Golian, začalo sa po mesiacoch intenzívnych príprav realizovaných v intenciách ilegálneho Vojenského ústredia Slovenskej národnej rady Slovenské národné povstanie, ktoré bolo namierené proti prichádzajúcim nemeckým okupačným vojskám, ako aj proti nedemokratickému domácemu ľudáckemu režimu úzko kolaborujúcemu s nacizmom.

V Banskej Bystrici, v centre Povstania, sa vytvorilo veliteľstvo 1. čs. armády na Slovensku. Zámerom jeho velenia bolo brániť povstalecké územie, na ktorom po vypuknutí povstania žilo cca 1,7 milióna obyvateľov a rozprestieralo sa na ploche 20 000 km², do príchodu sovietskej Červenej armády. Tento zámer mali realizovať ozbrojené sily reprezentované 1. čs. armádou na Slovensku a partizánmi.

V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že 1. čs. armáda na Slovensku vznikala v ťažkých podmienkach, pod priamym tlakom útokov nemeckých okupačných vojsk. Jej velenie malo v prvých dňoch Povstania k dispozícii len 18 000 vojakov a dôstojníkov. Počet príslušníkov 1. čs. armády na Slovensku sa zvýšil dvoma mobilizáciami. Po prvej z nich, ktorá sa začala 5. 9. 1944, jej počet narástol na 47 000 mužov. Po druhej mobilizácii, ktorú vyhlásili 26. septembra 1944, a po nástupe nováčikov (9. 10. 1944) narástol počet jej príslušníkov až na 60 000 osôb.

Po boku armády na povstaleckom území bojovalo približne 12 000 partizánov, z ktorých asi 70 percent tvorili Slováci. Ďalších asi 5 500 partizánov pôsobilo v tyle nemeckých okupačných vojsk. Povstalecké ozbrojené sily tak dosiahli počas druhého mesiaca bojov súhrnný stav cca 77 500 osôb.

Povstalecká armáda a partizánske jednotky napriek nedostatkom, ktoré znižovali ich bojovú hodnotu, dokázali vzdorovať nemeckým jednotkám dva mesiace. Dokázali to v obklúčení a v tyle nemeckých frontových vojsk. Napriek vojenskej porážke, ktorú utrpeli v posledných dňoch októbra 1944, nedošlo k ich úplnému zničeniu ani ku kapitulácii či skončeniu organizovaného ozbrojeného odporu.

Odpor časti síl povstaleckej armády a partizánov pokračoval v podmienkach partizánskeho spôsobu vedenia bojovej

činnosti až do definitívneho oslobodenia Slovenska. Týmto ozbrojeným vystúpením sa Slovensko jednoznačne prihlásilo k cieľom protihitlerovskej koalície a Povstanie sa stalo jedným z najvýznamnejších ozbrojených vystúpení európskeho hnutia odporu.

V našich, ale aj v európskych dejinách protifašistického odporu je Slovenské národné povstanie zapísané ako dôležitý, neprehliadnuteľný fakt. Stalo sa neoddeliteľnou súčasťou európskej protifašistickej a národnooslobodzovacej vlny, ktorá sa nezadržateľne dvíhala od základného prelomu na frontoch v roku 1943. Ozbrojeným protifašistickým vystúpením v Slovenskom národnom povstaní sa slovenský národ jednoznačne zaradil medzi pokrokové demokratické sily protihitlerovskej koalície, vybojoval si rozhodujúce predpoklady pre vytvorenie novej, vlastnej demokratickej štátnosti, položil základy novej národnej a štátnej idey, postavenej na tradíciách antifasizmu, demokracie a humanizmu.

Napriek skutočnosti, že 29. augusta 2014 uplynulo od vydania hesla „Začnite s vystávaním“ už dlhých sedemdesiat rokov, môžeme byť právom hrdí na to, že medzinárodné spoločenstvo vyspelých demokratických štátov si vysoko váži a oceňuje SNP ako náležitý vklad do európskeho protifašistického hnutia odporu a porážky nacistického Nemecka a jeho spojencov. Budme aj naďalej hrdí na všetkých bojovníkov Povstania, ktorí sa v auguste 1944 so zbraňou v ruke neváhali postaviť proti fašizmu a totalite moci. Ich boj proti fašizmu má rozhodujúci podiel na tom, že perspektíva Slovenska na jej konci bola diametrálne odlišná než na jej začiatku, ako aj to, že Slovenské národné povstanie podstatnou mierou prispelo k novému usporiadaniu Slovenska v rámci obnovenej Československej republiky.

Podľa www.vhu.sk, 22. august 2014

Historici k jubileu SNP

V prešovskom krajskom múzeu otvorili slávnostnou vernisážou faktografickú výstavu venovanú 70. výročiu začiatku Slovenského národného povstania „Na fronte!“. Domáci ju pripravili v spolupráci s prešovským Klubom vojenskej histórie Dukla a milovníci histórie aj vojenských artefaktov ju budú môcť navštevovať až do konca novembra. Okrem autentických fotografií a trojrozmerných exponátov (výstroj a výzbroj) ponúka táto expozícia aj množstvo autentických dokumentov, ktoré vnášajú svetlo predovšetkým do obdobia vzniku a prvých dní povstania.

Aj po 70-tich rokoch vyzerajú napríklad originálne uniformy, ktoré pochádzajú z obdobia ťažkých bojov na Slovensku, akoby ich zobliekli iba nedávno, akoby z nich bol cítiť strelný prach, hory a stovky peši zdolávaných kilometrov. Sovietske, naše, nemecké... Pokiaľ sa niekomu bude zdať farba a štruktúra tkaniva na uniforme desiatnika československej armády povedomá, mal by si pre potvrdenie pozrieť v televízii niektorý americký film práve z tohto obdobia. Látky uniformami sú navlas rovnaké.

Originálmi sú napríklad aj v povstaní a oslobodzovacích bojoch používané zbrane. V kolekcii je samopal sovietskej výroby PPŠ 41, tento model už prerobený zo známeho okrúhleho na podlhovastý zásobník, ktorý v tých časoch prezývali pre jeho tvar „banánový“. Ale práve tento tvar zásobní-

ka nakoniec používajú všetky zbrojovky a armády sveta najviac. Zaujímavosťou je, že práve tento samopal mal svojho predka vo fínskom samopale Suomi. Pri ňom sme našli aj tankový guľomet Dechťarev, ktorý slúžil na ochranu tankov T-34 proti pechote. Výhodou tejto zbrane bola jeho hmotnosť a rýchla demontáž z poškodeného a nemobilného tanku, nasunutie oporných nôh a opätovné používanie.

Nuž v prešovskom krajskom múzeu je na čo sa pozerieť, pretože ako to život chcel, vedľa seba sa ocitli vojenské výstavy z dvoch rôznych období, prvej aj druhej svetovej vojny. Po tej druhej sme však žili už 69 rokov v mieri, takže výstava je veľmi zaujímavá pre mladých ľudí, ktorí hrôzy vojny nemuseli prežívať na vlastnej koži.

Slovenský rozhľad 15/2014

Z listu starostky mestskej časti Bratislava-Staré Mesto Táne Rosovej predsedovi SZPB Pavlovi Sečkárovi

Vážený pán predseda SZPB,

dovoľte mi v prvom rade ospravedlniť sa, že sa nebudem môcť osobne zúčastniť osláv 70. výročia Slovenského národného povstania. Dôvodom je radostná udalosť v našej rodine – sobáš mojej dcéry, ktorý sa však koná v zahraničí.

Pri tejto príležitosti by som Vám aspoň prostredníctvom listu rada zaslala svoje poďakovania.

Som veľmi rada, že sa nám spoločne podarilo to, čo som prisľúbila na oslavách SNP pred tromi rokmi – vrátiť späť bratislavskému mostu jeho pôvodný názov tak, aby si mohol každý Bratislavčan, ale i návštevník hlavného mesta pripomínať význam povstania, a to najneskôr pri oslavách jeho 70. výročia. Podarilo sa to dokonca ešte o dva roky skôr. Staronový názov Most SNP sa rýchlo zaužil a väčšina Bratislavčanov ho dnes bežne používa.

Verím, že si na to pri tejto príležitosti spomeniete a že aj táto zmena prispeje k úplnému odbúraniu ideologickej interpretácie Slovenského národného povstania. Som rada, že aj vďaka tomu je SNP všeobecne chápané ako súčasť príbehov bežných ľudí, ktorí v rozhodujúcich chvíľach povýšili túžbu po slobode a spravodlivosti nad svoj vlastný život.

S pozdravom

Táňa Rosová, v.r.

Pod'akovanie

V mene Základnej organizácie SZPB Bojnice vyslovujem vďaka všetkým poslancom mesta Bojnice, najmä primátorovi mesta Františkovi Támovi, za veľkú angažovanosť pri oprave pamätníka troch padlých povstaleckých vojakov pochovaných na dubnickom cintoríne.

Naše poďakovanie patrí aj členom klubu Melenčiarov (Klub Melenčiarov je občianske združenie, ktorého cieľom je zoskupovať záujemcov o históriu Dubnice, mestskej časti Bojníc, a podporovať a rozvíjať poznanie jej histórie) a najmä Mikulášovi Krascšeniscovi za aktívnu pomoc pri úplnom vynovení pamätníka a za obnovu a udržiavanie cintorína v Dubnici.

Z tohto nádherného žulového monumetu, ktorý bol slávnostne odhalený pri príležitosti 70. výročia SNP, budú mať iste radosť aj doteraz žijúci príbuzní padlých, s ktorými Melenčiarci udržiavajú písomný kontakt.

Vladimír NOVOTNÝ, predseda ZO SZPB
snímka: F. Tám

Pred odhalením pamätníka.

1. SEPTEMBER

Sériou podujatí si Poľsko pripomenulo 75. výročie útoku nemeckých jednotiek, ktorý bol začiatkom 2. svetovej vojny. Už tradične sa spomienkové akcie začali o 04.45 na gdanskom myse Westerplatte, kde pred 75 rokmi krížnik Schleswig-Holstein vypálil prvé strely na vojenské sklady na pobreží, čím sa začal útok Wehrmachtu. Poľský premiér a nový predseda Európskej rady Donald Tusk vyhlásil, že Poľsko, Európa a USA podľa neho musia pristúpiť k politike, ktorá posilní bezpečnosť a spravodlivý poriadok vo svete.

2. SEPTEMBER

V Berlíne odhalili pomník okolo 300-tisíc fyzicky a psychicky postihnutých ľudí, ktorých počas 2. svetovej vojny zabil nacisti. Tí ich považovali za bezcenných, čím sa spolu so Židmi, Rómami či odporcami režimu stali jedným z hlavných terčov vtedajšej vlády Nemecka. Pamätník pozostáva z múru z modrého skla, na ktorom je uvedený popis nacistického programu s názvom Eutanázia. Jeho zámerom bolo vyhubiť chorých a hendikepovaných.

3. SEPTEMBER

Najvyšší čínski vodcovia si pripomenuli víťazstvo svojej krajiny vo vojne nad Japonskom v čase, keď sa vzťahy medzi oboma krajinami zhoršili. Osemročný vojenský konflikt sa začal japonskou inváziou v roku 1937. V pekinskom múzeu prezident Si Ťin-pching uviazal stuhu na vence, ktoré tam priniesli čínski vojaci

sprevádzaní kapelou. Vence reprezentovali martýrov bojujúcich proti krajine vychádzajúceho slnka. Následne vypustili šesťtisíc holubíc, ktoré mali ukázať túžbu Číny po svetovom mieri.

4. SEPTEMBER

Fond pre židovské obete nacistických zločinov oznámil, že dospel k dohode s nemeckou vládou o dodatočnej finančnej pomoci deťom, ktoré prežili holokaust. Minister-

stvo financií pristúpilo na jednorazové vyplatenie 2 500 eur každému židovskému dieťaťu, ktoré bolo v koncentračnom tábore či gete, alebo sa muselo ukrývať dlhšie ako šesť mesiacov. Dnes sú už v staršom veku a neraz trpia následkami podvýživy a psychologického traumy. Zatiaľ nie je jasné, koľko obetí by na toto odškodnenie malo nárok.

10. SEPTEMBER

Grécky parlament po vlne xenofóbnych útokov sprísnil zákony a popieranie holokaustu označil za trestný čin. V krajine sa nachádza vyše milióna ilegálnych imigrantov, ktorí čelia narastajúcemu nepriateľstvu Grékov. Schválená legislatíva zvyšuje väzenský trest pre podnecovanie zločinov z nenávisťi z dvoch na tri roky a umožňuje tiež súdom uložiť pokutu do výšky 30-tisíc eur tomu, kto podnecuje k rasizmu, a do 100-tisíc eur skupinám, ktoré sa zúčastnia na rasovo motivovaných trestných činoch. Ultrapravicová strana Zlatý úsvit to označila za porušenie slobody slova.

(ao)

S Brežňanmi slávil aj Američania

Až tri folklórne súbory z Horehronia – Čierťaž z Nemeckej, Bacúšan z Bacúcha a Kýčera z Čierneho Balogu – otvorili pietny akt kladenia vencov k pomníku partizána počas regionálnych osláv 70. výročia SNP v Brezne.

Vence tu položilo 23 delegácií. Medzi nimi aj zástupcovia SZPB z Brezna a okolia, HOSk 1. čs. armády na Slovensku, veľvyslanectva RF v SR a delegácie viacerých horehronských obcí.

K účastníkom sa prihovarila podpredsedníčka NR SR Jana Lašáková, primátor mesta Jaroslav

Demian, funkcionárka ZMOS-u Tatiana Čontofalská a Pavol Sečkář, ktorý v závere odovzdal primátorovi Jaroslavovi Demianovi čestné uznanie, ktoré mestu Brezno udelila ÚR SZPB za zásluhy o rozvíjanie odkazu SNP. Primátor ešte pred otvorením osláv prijal priamych účastníkov SNP v sieni mestského

úradu a odovzdal im pamätne listy.

Po pietnom akte sa účastníci presunuli k pódiu na námestí, kde vystúpil Koncertný súbor vzdušných síl USA v Európe USAFE Band. Podujatie vyvrcholilo hudobno-tanečným programom SEUK-u „65 rokov“, ktorý do harmonického celku spája dve podoby umeleckej tvorby tohto telesa, tradíciu a súčasnosť.

Návštevníci osláv si mohli pozrieť v priestoroch Horehronského múzea aj výstavu s názvom Povstanie – prierez pohnutými udalosťami rokov 1938–1945 v Brezne a okolí, vedúcimi k ozbrojenému povstaniu proti nacistickému útlaku.

Daniel RAKYTA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Na snímke v popredí je delegácia ÚR SZPB: zľava – tajomník ObIV SZPB Brezno Anton Pôbiš, predseda SZPB Pavol Sečkář, predseda ObIV SZPB B. Bystrica Ján Páček a predseda ObIV SZPB Brezno Ján Šulej.

3. ročník Memoriálu generála Imricha Gibalu

V polovici augusta sa v obci Čierny Potok (okr. R. Sobota) uskutočnil pri príležitosti 70. výročia SNP 3. ročník Memoriálu generála Imricha Gibalu v streľbe zo vzduchovky a vďaka starostovi obce Jesenské Gabrielovi Mihályimu aj z pištole a zo samopalu.

Celkove sa do súťaže zapojilo 20 strelcov. Kategóriu žien vyhrala Janka Macháčková z B. Bystrice a kategóriu mužov Attila Biro z Tornale.

Gestorom týchto strelieb bol, rovnako ako vlani, priamy účastník bojov proti fašizmu, príslušník 2. UF a účastník bojov o Buda-

pešť a Nové Zámky plk. v. v. Ladislav Sládek.

Zaujímavosťou tohto podujatia je, že aktívne sa tohto memoriálu už po druhý raz zúčastnil plk. v zálohe Arnošt Falla z Prahy, ktorý dokonca v oboch disciplínach získal aj najviac bodov. Prekvapením súťaže bol aj druhý najlepší výsledok v súčte bodov,

ktorý dosiahla ešte len prvýkrát súťažiaca 15-ročná Alžbeta Pupalová z Tornale.

Zaujímavosťou tohto podujatia je jeho ohlas v širokom okolí. Veď ak sa do memoriálu zapojili len štyria domáci, tak ostatní boli cezpoľní.

Ceny do súťaží venoval Štefan, synovec generála Gibalu z Lesenského, a Jozef Pupala.

Ostatné „vrhacie“ disciplíny boli pre nepriazne počasia presunuté na iný termín.

J. PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

SNP – navždy v pamäti

Naposledy viali zástavy v stredisku partizánov v Lučivnej na Orave pred 25-timi rokmi. Vtedy československá a sovietska, dnes slovenská, EÚ a opäť aj sovietska zástava.

Všetko sa to udialo v rámci osláv 70. výročia SNP, kedy sa v Istebnom konal pod patronátom OÚ Istebné a Párnica 5. ročník pochodu Partizánskym chodníkom (z Istebného cez pamätník padlým počas SNP na Brale v Párnici až do Lučivnej).

Predchádzalo tomu slávnostné odovzdávanie čestných uznaní ÚR SZPB starostovi Istebného Jánovi Čiefovi a riaditeľke ZŠaMŠ Nadežde Kronerovej za rozvíjanie nehybného odkazu SNP, ktoré im odovzdala tajomníčka ObIV SZPB v Ružomberoku Alžbeta Špirková.

Tohto roku všetkých príjemne prekvapila veľká účasť detí pri pamätníku na Brale, ako aj záujem o spoznanie sa s priamym účastníkom SNP a zároveň

jedným zo staviteľov mohyly na brale Jaroslavom Prokopom.

Celodenné oslavy potom pokračovali súťažou v streľbe zo vzduchovky pre mládež, v ktorej nakoniec zvíťazil Peter Kulifaj.

* * *

Veľmi by som si želal, aby tohoročná spomienková slávnosť bola venovaná nebohému priamemu účastníkovi SNP a dlhoročnému predsedovi ZO SZPB Ervínovi Zemkovi, ktorý bol aj zakladateľom tradície pochodu Partizánskym chodníkom. D. SABOL, predseda ZO SZPB Istebné

Starostka Párnice M. Antalová venovala každému účastníkovi pochodu nielen Pamätný list a deťom aj nejakú sladkosť, ale aj guláš a od starostu Istebného klobásky na opekanie.

V obci Kobylnice odhalili pamätník partizánskej brigáde Čapajev

ZO SZPB Giraltove v spolupráci s ObIV SZPB vo Svidníku v sobotu 23. augusta slávnostne odhalili pamätník partizánskej brigáde Čapajev.

Na akcii sa zúčastnili okrem delegácie ObIV SZPB Svidník, vedenej jej predsedom Jozefom Rodákom, aj priami účastníci 2. sv. vojny Ján Jurčišin, Ján Štefánik a Peter Roman, ktorý prítomným v príhovore porozprával o svojich zážitkoch z vojny, viažucich sa na tento kraj. K pamätníku sa prišli pokloniť aj poslanec PSK Ján Vook, primátor mesta Giraltove Ján Rubis a starosta obce Kobylnice František Vojček. Celkovo sa nás tu zišlo okolo 250.

Celú akciu spríjemnil kultúrny program, ktorému predchádzala slávnostná salva z dobových zbraní, vypálená členmi Klubu vojenskej histórie Čapajev.

Po oficiálnom programe si niektorí pochutili na „partizánskom“ guláši.

Jozef ŽIŽÁK

Aj Lutila si pripomenula výročie SNP

Pri tomto významnom výročí členka SZPB Mária Kaninová zorganizovala obecnú spomienku v deň výročia SNP nielen pri pamätníku v našej obci, ale aj na cintoríne pri hrobe partizánov. Zároveň tam predniesla slávnostnú reč, položila kyticu padlým a veniec ako dôkaz, že nezabudneme na obeť za našu slobodu.

Mária MALÁ

V úcte k vlastnej histórii

V predvečer 70. výročia SNP aj Závažná Poruba vyjadrila úctu padlým a podakovanie žijúcim účastníkom protifašistického odboja.

Spomienkovej slávnosti sa zúčastnili desiatky občanov. Do rodnej obce prišiel aj generál Ján Ilanovský, ktorý v príhovore ocenil hrdinstvo spo-

luobčanov v Povstaní i v čase vojny. Najskôr položili vence na Polčennom, potom k pomníku na nižnom konci. Zhromaždení občania spomínali na tých, ktorí pred 70 rokmi povstali proti tyranii, aby bránili svoju vlasť, svoje rodiny a svoje domovy. Pri pomníku dosvedčili, že odkaz SNP je nielen jubilejný, ale aj stály a trvalý, nadčasový i viac-generačný.

Na záver sme si spoločne zaspievali tzv. partizánsku hymnu „...mesiačik, ten celú noc nejde spať, s partizánom musí strážiť držať...“

text: -dm-, snímka: Ján Jambrich

Názory spod tribúny alebo Návrat ku Kalištu

Tradičné Stretnutia generácií na Kališti navštevujú takmer pravidelne tí istí členovia ObIV SZPB v Rimavskej Sobote.

Z našich najvyšších predstaviteľov prišiel osobne medzi nás zase „len“ predseda vlády Robert Fico.

Postrehol som, že z roka na rok tu pribúdajú mladí účastníci Stretnutia generácií. Je nepochybné, že zásluhu na tom má aj dôsledne udržiavaný celý areál.

V tomto roku ma oslovila aj ilustrácia fungovania partizánskej nemocnice, o čo sa postarali členovia Klubu vojenskej histórie Golian.

Počas rozhovoru s predvádzateľmi partizánskej nemocnice padol odo mňa ako zakladateľa mnohých Kvapiék krvi (Duklianskej KK, KK SNP...) návrh, či by sme v roku 2015 pri 10. výročí Stretnutia generácií nezorganizovali aj Partizánsku kvapku krvi – Kalište 2015.

Návrh privítali nielen členovia klubu Golian, ale aj zakladateľ tradície Stretnutí generácií Pavol Sečkář. Lebo práve táto aktivita má potenciál pritiahnúť na Kalište ešte viac mládeže ako doposiaľ.

Jozef PUPALA (Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Nočná dekorácia – Pamätník vďaky

Prvýkrát vo svojej histórii mesto Humenné osvetlilo Pamätník vďaky na Námestí slobody, pri ktorom si jeho obyvatelia pripomínajú SNP a oslavujú Deň oslobodenia mesta.

Autorom pamätníka (pôvodne Pomník vďaky, družby a víťazstva) je akad. sochár Arpád Račko. Súsošie červenoarmejca, ženy a robotníka na kamennom podstavci odhalili v roku 1985 pri príležitosti 40. výročia oslobodenia Československa spod fašistickej poroby.

Vo večerných hodinách 26. 8. primátorka Jana Vaľová spolu so zástupkyňou

humenského Občianskeho združenia Gabriela Rosičovou a pamätníčkou Povstania Máriou Šľachtovou uviedla osvetlenie do prevádzky. Mimoriadnu udalosť sprevádzal kultúrny program, v ktorom vystúpil Mestský dychový orchester Chemlon; záver patril Rusínskym holosom. Svetlá reflektorov sa sústreďujú na zvýraznenie črt jednotlivých postáv súsošia. Rozsvetujú sa každý deň zároveň s verejným osvetlením.

Viac o oslavách v Humennom v budúcom čísle.

Gabriela ROSIČOVÁ

Záujem obyvateľov je nefalšovaný.

Odhalenie pamätnej tabule v Kvetnici

Dňa 27. augusta bola v Kvetnici pri Poprade odhalená pamätno-informačná tabuľa. Slávnostne ju odhalili predseda Občianskeho združenia v Poprade Michal Kopko, tajomník Ján Pavlovčín, viceprimátor Popradu Adrián Kromka a zástupcovia vojenského muničného skladu Poprad-Kvetnica. Jej autorom je predseda HDK pri Občianskom združení v Poprade Marcel Maniak.

Pri oddychovej zóne cyklistického chodníka v Kvetnici nebola táto tabuľa umiestnená náhodou. Práve pri Kvetnici sa totiž začiatkom septembra 1944 odohrávali ťažké obranné povstalecké boje. Po prelomení povstaleckej obrany 2. septembra 1944 postupovali nemecké obrnené jednotky ďalej smerom na Hranovnicu, Vernár a Telgárt.

Tabuľa obsahuje aj mená tu padlých povstaleckých vojakov a partizánov. – MM –

Pred tabuľou na snímke zľava: Ján Pavlovčín, Michal Kopko a Marcel Maniak.

Cyklojazda SNP

Jej nultý ročník usporiadala presne 29. augusta Únia vojnových veteránov SR v spolupráci s Občianskym združením Zvolen, ZV SR klub Zvolen a Strediskom kultúrno-osvetových činností posádky Zvolen.

Na trase Zvolen – Sliač – Hronsek – Banská Bystrica sme vzdali hold obetiam a hrdinom SNP. Najmladší účastník Ondrej

Baranec mal 16 rokov, najstarší Jozef Vais 73 rokov.

Ešte pred štartom pri pamätníku SNP v meste Zvolen sme pokrstili novú publikáciu pod názvom Zvolen v minulosti a počas SNP. Autori: Pavel Gajdoš a Jozef Bily. Krstnými otcami sa stali predstavitelia mestskej samosprávy, primátor mesta Zvolen Miroslav Kusein a prednosta Stanislav Jalakša.

Pavel MARKO

SOCIÁLNA POISŤOVŇA

Dôchodok vyplácaný bezhotovostne na účet je bezpečnejší a bezproblémovnejší

Premýšľate o zmene vyplácania dôchodku z hotovosti na zasielanie na bankový účet? Nie ste sami, Sociálna poisťovňa zaznamenáva rastúci trend záujmu dôchodcov o vyplácanie ich dôchodkov na účty v bankách. Súčasne klesá počet tých dôchodcov, ktorí si dôchodky nechávajú vyplácať v hotovosti prostredníctvom pošty. V prvom polroku 2014 sa zvýšil počet dôchodkov vyplácaných na účty v bankách o 27 176. Sociálna poisťovňa k 30. júnu 2014 zaslala na účty spolu 890 875 dôchodkov a v hotovosti ich vyplatila 415 716. Ku koncu roka 2013 Sociálna poisťovňa zaslala na účty 863 699 dôchodkov a v hotovosti vyplatila 424 398 dôchodkov.

Ako však postupovať, ak sa pre tento spôsob vyplácania penzie rozhodnete?

Pokiaľ má Sociálna poisťovňa s bankou, do ktorej dôchodca žiada dôchodok poukazovať, uzatvorenú príkaznú zmluvu, Sociálna poisťovňa odporúča, aby žiadosť o poukazovanie dôchodku na účet v banke bola podaná na tlačivo, ktoré je k dispozícii

- na internetovej stránke Sociálnej poisťovne,
- v pobočkách Sociálnej poisťovne,
- v bankách, s ktorými Sociálna poisťovňa uzatvorila príkaznú zmluvu.

Uvedené tlačivo obsahuje všetky údaje potrebné na to, aby Sociálna poisťovňa mohla žiadosť o poukazovanie dôchodku na účet v banke vyhovieť.

Toto tlačivo je postačujúce vyplniť a predložiť v príslušnej banke, ktorej zamestnanec potvrdí potrebné skutočnosti a následne ho zaslať Sociálnej poisťovni, ústredie.

Sociálna poisťovňa má v súčasnosti uzatvorenú príkaznú zmluvu s týmito bankami:

Československá obchodná banka, a. s., J & T BANKA, a. s., pobočka zahraničnej banky, mBank SA, pobočka zahraničnej banky, Národná banka Slovenska, Oberbank AG, pobočka zahraničnej banky v Slovenskej republike, OTP banka, a. s., Poštová banka, a. s., Prima banka Slovensko, a. s., Privatbanka, a. s., Sberbank Slovensko, a. s., Slovenská sporiteľňa, a. s., Tatra banka, a. s. (vzťahuje sa aj na Tatra banka, a.s., odštepny závod Raiffeisen banka), UniCredit Bank Slovakia, a. s., Všeobecná úverová banka, a. s., ZUNO BANK AG, pobočka zahraničnej banky.

Pokiaľ dôchodca žiada, aby sa mu dôchodok poukazoval na účet v banke, s ktorou Sociálna poisťovňa neuzatvorila príkaznú zmluvu, Sociálna poisťovňa odporúča, aby dôchodca predložil neformálnu písomnú žiadosť, v ktorej budú uvedené jeho identifikačné údaje (rodné číslo, meno, priezvisko, adresa bydliska vrátane PSČ), číslo účtu v tvare IBAN, dátum a úradne osvedčený podpis. Zároveň je potrebné, aby dôchodca predložil aj **hodnoverný doklad o tom, že je majiteľom účtu, na ktorý dôchodok žiada poukazovať** (napríklad zmluvu o zriadení bankového účtu alebo potvrdenie banky o tom, že dôchodca je majiteľom účtu).

O poukazovanie dôchodku na účet v banke môže dôchodca požiadať aj priamo pred zodpovedným zamestnancom Sociálnej poisťovne, ktorý o tom spíše zápisnicu a ktorému dôchodca zároveň odovzdá doklad o tom, že je majiteľom účtu.

Do termínu, od ktorého sa dôchodok začne poukazovať na účet v banke, sa dôchodok vypláca v hotovosti na pošte. Výplata dôchodku sa v takýchto prípadoch neprerušuje.

K prerušeniu výplaty dôchodku, ktorý sa poukazuje na účet v banke môže dôjsť pri zmene

- čísla účtu, na ktorý sa má dôchodok poukazovať, alebo
- zmene banky, do ktorej sa má dôchodok poukazovať.

Zmeny v čísle účtu, na ktorý má byť dôchodok poukazovaný, je potrebné Sociálnej poisťovni oznámiť na tlačivo. V týchto prípadoch je v záujme dôchodcu, aby zrušil účet v banke až potom, ako mu bol dôchodok prvýkrát vyplatený na zmenený účet.

Slovensko v SNP nekapitulovalo. Tisov re

„Vaša generácia vojnu prežila, naša o nej počúva a spoločnou úlohou je nedopustiť, aby sa vojna znovu zopakovala a aby sa na vaše hrdinstvá zabudlo.“

Primátor mesta Zvolen Miroslav Kusein
na slávnostnom zasadnutí ÚR SZPB
28. august 2014.

Nastal čas zamyslieť sa: Ako ďalej?

Jubilejné oslavy 70. výročia SNP vo Zvolene tvorili tri samostatné akty: slávnostné zasadnutie ÚR SZPB na pôde mestského úradu, pietny akt na Námestí SNP a položenie vencov a kvetov k pamätníku povstaleckých veliteľov, generálov Goliana a Viesta.

Mesto Zvolen a jeho obyvatelia majú naozaj slávnú tradíciu. „Počas SNP sídlil vo Zvolene štáb III. taktickej skupiny 1. čs. armády na Slovensku Gerlach“ a „osobitne sa do dejín SNP zapísali zvolenský železničiar, technici a robotníci, ktorí vo zvolenských železničných dielňach vyrobili tri pancierové vlaky – Štefánik, Hurban, Masaryk – vyzbrojené tankovými a guľometnými vozňami,“ vyzdvihol okrem iného zvolenský primátor Miroslav Kusein.

No a práve preto si náhodný pozorovateľ, vidiac priebeh osláv, musí položiť otázku: Dokedy Zvolenu vydrží udržiavanie tejto tradície? Veď pri pomníku na Námestí SNP takmer nebolo mládeže a pri pomníku povstaleckých veliteľov už ani „povinne prítomného krovia“ zloženého zo štátnych a samosprávnych úradníkov.

Ako ostro kontrastovala atmo-

sféra tejto pietnej spomienky s atmosférou, ktorú rovnakí ľudia vytvorili v Žarnovici, Petrovcích či Dobšinej, skrátka všade tam, kde sa na výročie SNP oceňujú nielen vojnoví veteráni, nielen miestni funkcionári, ale aj najmladší protifašisti. Dnes ich možno oceňujeme „len“ za športové a umelecké výkony, no dôležité je, že oni ich vynaložili v mene zachovania tradícií povstaleckej myšlienky. Veď tú budú niest, aj keď tu už my nebudeme. Preto, lebo už v mladosti jej začali rozumieť.

A tak teda nastal čas zamyslieť sa. Ale komu? Predsa tomu, kto má všetky štátne sviatky naplňovať ich obsahom. Čiže kompetentným štátnym a samosprávnym úradníkom. Lebo i to, aby to mali šancu robiť, im naši priami účastníci boja s fašizmom vybojovali pred najmenej 70 rokmi.

Vladimír MIKUNDA

Turany si SNP pripomenuli aj borščom

Turany si výročie SNP pripomenuli už 22. augusta. K prítomným sa prihovorili predseda miestnej ZO SZPB Emil Pohánka, predseda SZPB Pavol Sečkář a starosta obce Miroslav Blahušiak. Slávnosť kladenia vencov umocnila dychová hudba Bystrička.

Do programu bolo zakomponované vystúpenie ženskej speváckej skupiny Turianka i výstava dobových historických zbraní klubu Bojovník pri PK Martin.

V rámci pietnej spomienky sa uskutočnilo odhalenie pamätnej tabule v Banskej dolinke na Trusalovej, kde boli počas povstania partizánske bunkre. Tabuľu odhalili predstavitelia SZPB spolu

s priamym účastníkom udalostí SNP Dobroslavom Fúčelom. Predseda SZPB P. Sečkář pri tejto príležitosti ocenil pamätnými listami SZPB D. Fúčel'u, E. Pohánku, obec Turany a urbár Turany.

Po ukončení oficiálnej časti bol v miestnom klube dôchodcov podávaný boršč a večer bola zapálená symbolická partizánska vatra pri potoku Studenec. – U –

Štiavničania spomínali aj na oddiel Sitno

V B. Štiavnicí sme si výročie SNP pripomenuli pri pomníku SNP. Prišiel medzi nás aj zahraničný vojak, priami účastník 2. sv. vojny Ján Kopčan, a namiesto chorého vojaka SNP Martina Lukáča aspoň jeho manželka s vnučkou. Zo zdravotných dôvodov sa osláv nezúčastnili vojak SNP z Banského Studenca Jozef Ferenčík, bojovníci domáceho odboja Filip Danninger, Ján Koreň a Pavel Adamy z Preňčova.

Predseda ZO SZPB Ján Poprac v príhovore pripomenul život a dielo L. Exnára, ktorý v septembri 1942 založil bojovú jánošíkovskú skupinu, jednu z prvých

na Slovensku, ktorá sa neskôr stala základom partizánskeho oddielu Sitno.

V príhovore spomenul aj boje banskoštiavnického 24. pešieho práporu Topľa, rodákov-letcov R. Kazanského, O. Potočku, J. Zachara, Š. Weisa a škpt. J. Remeňa. V histórii zostáva aj trestná výprava Edelweiss a vlasovcov proti partizánskej skupine Sitno, ktorá sa tak musela postaviť desaťnásobnej presile.

V závere tajomník oblastného výboru SZPB v Žiari nad Hronom Ľubomír Jančo odovzdal Čestné uznanie SZPB za rozvoj tradícií SNP mestu Banská Štiavnica, predsedovi ZO SZPB V. Popracovi a A. Gregusovi. – VP –

Zvolen, 28. 9. 2014: Sprava - predseda ObV SZPB v B. Bystrici Ján Pacek, tajomník ÚR SZPB Viliam Longauer, Norbert Lacko a predseda Klubu generálov SR genmjr. František Blanárik. Vzadu v skupine vidieť aj tajomníka ObV SZPB R. Sobota Pavla Brndiara...

Turany tradične navštevuje aj predseda SZPB Pavol Sečkář. V druhom rade (druhý sprava) je predseda ObV SZPB Martin Imrich Repka.

Zvolen, 28. 9. 2014: Medzi prvými (vpravo) aj predseda ČSBS Jaroslav...

Štiavničania spomínali aj na oddiel Sitno.

Skaličania si SNP dôstojne pripomenuli už 28. augusta 2014. Členovia MO SZPB si 70. výročie SNP pripomenuli v rámci ktorej členovia nášho výboru pripravili knihu mesta Skalica. Urobili tak v spolupráci s Vladimírom Chovancom, zástupcom primátora mesta Skalica a predsedom miestneho zastupiteľstva Františka Ka...

...kým však kapituloval aj sám pred sebou.

Medzi nosičmi venci podpredseda SZPB v SZPB Brezno Antona Pôbiša, predsedu

... položil veniec spolu s Pavlom Sečkárom av Vodička (druhý sprava).

... pripomenuli pri pamätníku oslobodenia

... pripomenuli aj členskú schôdzou, boru boli poctení zápisom do Pamätnej prítomnosti primátora mesta Skalica Sta- tóra Ludovíta Baráta a poslancu mest- dlečka.

Dagmar Júzková, tajomníčka MO SZPB

Pri pamätníku osloboditeľov v Revúcej.

Stretnutie pri Skalke.

Tisícovka na stretnutí pod Lysou

Takmer tisíc sa nás zišlo pod Lysou Horou v Petrovciach, aby sme si pripomenuli udalosti spred 70 rokov. Práve na týchto miestach bolo počas SNP zriadené poľné partizánske letisko na pomoc partizánske- mu zväzku Čapajev pod velením Ivana Kononoviča Balutu a náčelníka štábu Ludovíta Kukorelliho.

Medzi hosťami stretnutia boli predstavitelia SZPB z Vranova, Prešova a Svidníka, členovia prešovského klubu Zväzu vojakov SR, ale aj vo-

jenský atašé veľvyslanectva Ruskej federácie na Slovensku Jevgenij Borisenko.

Bola to prvá oficiálna návšteva týchto miest z Ruska po 47 rokoch. Naposledy prišiel pod Lysú Horu 26. augusta 1967 práve sám veliteľ partizánskej jednotky Ivan K. Baľuta.

Starosta Petrovciac Michal Peter a tajomníčka ObIV SZPB vo Vranove Mária Jendruščáková v príhovoroch oživilí spomienky na tunajšiu odbojovú činnosť proti fašistom. Vyzvali na hrdosť na svoje tradície. Veď národnooslobodzovacie

Pochod vďaky po stopách SNP

Súčasťou regionálnych osláv v Čiernom Balogu bol už tradične Pochod vďaky po stopách SNP s výstupom na dominantu regiónu Klenovský Vepor (1338 m n.m.). V sobotu 30. augusta pripravil domáci turistický oddiel v spolupráci s vedením obce už jeho 41. ročník.

Zaregistrovalo sa naň 292 účastníkov nielen z Horehronia, ale aj z Nových Zámok, Pezinku, Bratislavy či Žiliny, niektorí s celými rodinami. Spolu s organizátormi prekročila účasť prvýkrát počet tristo (304).

Každý si mal možnosť vybrať jednu z piatich možných trás. Prvá skupina v počte 32 turistov so skúseným turistom Vojtechom Belkom (Chrobákove) štartovala na 20 km trasu v sedle Tlstý javor, kde najprv položili veniec

na cintoríne 39 povstaleckých vojakov. Druhá, asi 60 členná skupina s Júliusom Klimentom, sa vydala na asi 15 km trasu od bývalej partizánskej nemocnice v horárni na Krúpkke. Tretia, so Slavom Pančekom (Poriadok), asi 70-členná, išla po cca 15 km trase od chaty Boldiška cez sedlo Chlipavice ponad horáreň Petra Jilemnického. Štvrtá, približne 40-členná skupina s Ivanom Kučerákom, šla najskôr na autách k horárni pred Molčanovou a od-

Pri pamätníku osloboditeľov v Revúcej...

...sa zišlo vyše 120 občanov. Prišla medzi nás aj podpredsedníčka NR SR Jana Lašáková, poslanci BBSK, podpredseda SZPB Norbert Lacko, primátorka mesta Revúca Eva Cireňová a predseda OR SMER SD Revúca Július Laššan.

S hlavným príhovorom sa k zhromaždeným prihovril predseda ZO SZPB Revúca Ján Kochan, ktorý sa v ňom venoval priebehu povstania aj v našom regióne. Spomenul rodákov, ktorí sa aktívne zapojili do príprav a organizácie SNP, spoluprácu

s veliteľmi Červenej armády, no neopomenul ani hrdinov, ktorí tu položili svoje životy a sú pochovaní na miestnom cintoríne.

Po pietnom akte predseda ObIV SZPB N. Lacko pri pamätníku odovzdal ocenenia: Pamätnú medailu k 70. výročiu SNP za obe- tavú prácu pre SZPB p. Hruškovi a čestné uznanie E. Cireňovej a J. Kochanovi.

Účastníci osláv položili veniec aj k buste nášho rodáka, veliteľa povstaleckých vojsk Rudolfa Viesta. Na záver sme sa zišli v kultúrnom stredisku, kde boli odovzdané preukazy novým členom SZPB.

Štefan HAVIAR, snímka: Karol Žigo

Stretnutie pri Skalke

Spolu s mestom Žarnovica a miestnou ZO SZPB ho na počesť 70. výročia SNP spoločne organizovali (28. 8.) ďalšie tri spoločenské organizácie. Pretavilo sa to aj do bohatého programu.

Po príhovore o význame SNP podpredsedníčky ZO i ObIV SZPB Márie Števkovej sa predstavili kultúrnou vložkou harmonikárka Marta Staňová a skupina Prameň. Prítomných zaujala aj z televízie známa Adriana Wolfová z Novej Bane so svojou Sally. Pozornosti sa tešili i miestni kynológovia. Deti popri opekaní špekáčikov si s radosťou zasúťazili o najkrajšieho šarkana.

Organizátori hodnotia, že za celý deň sa pri tejto už štvrtej vatre vystriedalo okolo 160 ľudí, čo bolo doposiaľ najviac.

Samozrejme, že aktívni žarnovic-

kí protifašisti sa pri tejto príležitosti nezabudli svojim partnerom poďakovať za spoluprácu aj oficiálne. Čestné uznanie ÚR SZPB si prebrali mesto Žarnovica a poslankyňa NR SR Viera Šedivcová; ObIV SZPB v Žiari nad Hronom si ocenil Okresnú organizáciu JDS Žarnovica a DHZ Žarnovica; Miestny odbor Matice slovenskej Žarnovica zase spevácku skupinu Prameň zo Žarnovice a Jozefa Piecku a pri príležitosti životných jubilej aj členov ZO SZPB v Žarnovici Dušana Grégera, Janku Gregorovú, Vierslavu Kalinkovú a Jozefa Lipianskeho.

Jozef PIECKA

hnutie na východnom Slovensku sa začalo ešte pred vypuknutím SNP.

Petrovčania si pamiatku obetí vojny pripomenuli pod Lysou Horou už 42.-krát. Vybudovali tu náučný chodník s tematikou SNP a II. svetovej vojny, starajú sa o partizánske bunkre a o hroby padlých partizánov na miestnom cintoríne a v chotári obce.

K účastníkom stretnutia sa prihovril aj Jevgenij Borisenko. Upozornil na snahy niektorých skupín prepísať túto históriu a najnovšie rozoštváť Ukrajincov a Rusov. Pripomenul, že počas oslobodzovania ČSR položilo život 80 tisíc vojakov Červenej armády.

M. JENDRUŠČÁKOVÁ

pamiatku rodáka pri príležitosti jeho nedožitých 90. narodenín (19. septembra).

* * *

Pohodu a dobrú náladu využil predseda organizačného výboru Ivan Kučerák, aby upriamil pozornosť účastníkov na uvedenie do života publikácie od Milana Kováčika Čierny Balog v Slovenskom národnom povstaní – pamätníky a pamätne miesta bojov – 70 rokov od SNP – jeho odkaz v súčasnosti.

V časti odkaz SNP v súčasnosti, autor textovo a fotograficky zdokumentoval všetky doterajšie Pochody, letné aj zimné. Čiže v publikácii sa nájdú naozaj mnohí.

Milan KOVÁČIK

Úniky z predsiene smrti

V posledných rokoch sa s ním stretávajú mnohí ľudia. Najčastejšie pri príležitosti výročí SNP, oslobodenia a ukončenia druhej svetovej vojny, medzi odbojármi, ale aj na besedách s občanmi a ešte nedávno aj so žiakmi v školách. Hovorí im o strastiach jedného obdobia svojho života v rokoch 1944 a 1945.

Deväťdesiatnik Oto Wagner sa narodil 7. augusta 1924 v Bratislave. Úspešne študoval ekonomiu na Univerzite Komenského. Ako rodený Bratislavčan v tomto období dobre hovoril po nemecky i po maďarsky. Ale august a protifašistický odboj ho priviedol do Banskej Bystrice, aby sa ho osobne zúčastnil.

Prihlásil sa do Jegorovovho partizánskeho oddielu. Vymenovali ho za vedúceho deväťčlennej skupiny rozviedčikov. Ich úlohou bolo zisťovať a sledovať pohyby nemeckých jednotiek, ktoré útočili proti partizánom a civilnému obyvateľstvu a zbierať o nich informácie.

Prvá šťastena

Nevyhli sa však ani bojovým stretom. Pri jednom takomto strete v blízkosti Banskej Bystrice v septembri 1944 sa dostali do prestrelky s nemeckou jednotkou, súčasťou ktorej boli aj rakúski vojaci. V prestrelke ho ranili do nohy a chrčta. Nevládal ustáť z bojiska. Keď vojaci, ktorí ho zajali, zistili, kto je, a vedel sa s nimi dohovoriť, rozhodli sa nesplniť príkaz nemeckého velenia. „Nedáme ho gestapu. Tí by ho zabili. Odovzdáme ho slovenskej polícii...“ povedali a tak aj urobili.

Oto Wagner sa ocitol späť v Bratislave pred súdom. Vyme-

ral mu dva roky väzenia za odbojovú činnosť. V Justičnom paláci sa stretával s ďalšími odsúdenými antifasistami a ilegálnymi pracovníkmi.

Po vojne niektorí ilegálni pracovníci vo svojich spomienkach uviedli, že keď sa už blížil front, dohovárali si s pracovníkmi súdu preloženie do iných väzníc, aby neboli príliš na očiach nemeckému veleniu, aby prípadne mohli ujsť. Zámer im však nevyšiel.

Druhá šťastena

Do Bratislavy prišla kolóna nemeckých áut s gestapom. Na súde si vyžiadali súdne protokoly. Z Justičného paláca povyberali desiatky väzňov a naložili ich do nákladných áut s policajnou eskortou. Tie nasmerovali do Rakúska a ďalej do koncentračného tábora Mauthausen. Keď sa kolóna ocitla pár kilometrov za Viedňou pri meste Melk, zjavila sa na oblohe skupina spojeneckých stíhačov. Piloti videli vojenskú kolónu so zakrytými plachtami a keďže nebola nijako označená, považovali ju za štandardnú vojenskú kolónu, a tak zakrúžili, klesli nižšie a pustili na nákladné autá a ich sprievod guľometnú paľbu. Nemeckí vojaci povyskakovali z áut a kryli sa v priekope pri ceste. Aj zajatí väzni sa chceli ukryť, no bránili im v tom strely.

Od stíhačov i od nemeckej eskorty, ktorá bránila zajatcom opustiť vozidlá.

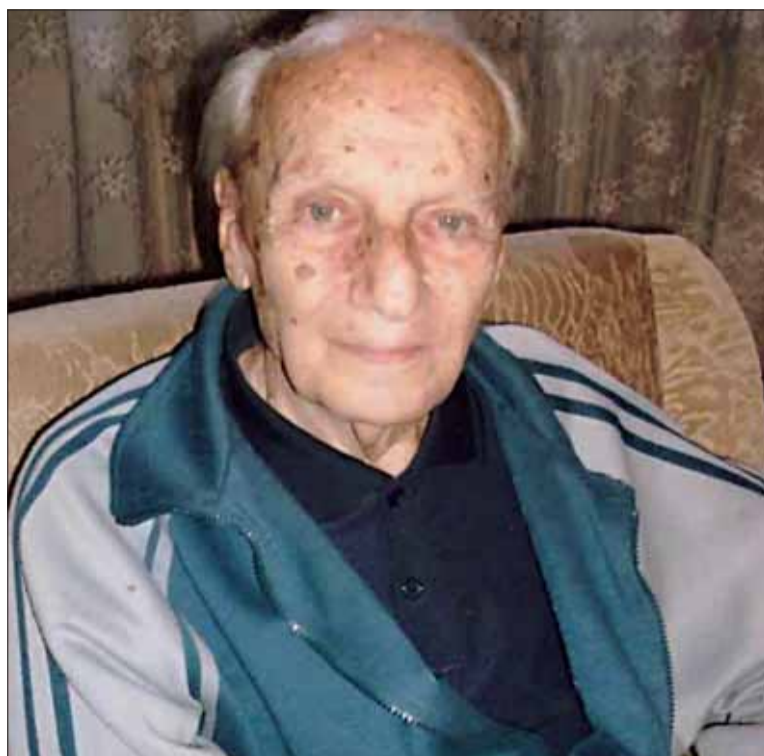
Vyskočiť z korby nákladného auta chcel aj Oto Wagner. Spolu s ním aj známy bratislavský komunista Ladislav Szabo. Toho však zasiahla strela a padajúci stiahol pod seba aj Wagnera, čím ho vlastne ochránil. Padlých potom narychlo pochovali, ranených ošetrili a pokračovali v ceste do koncentračného tábora.

Až po vojne prišli bratislavskí antifasisti do Melku, pozbierali ostatky padlých a pietne ich pochovali do spoločného hrobu a na cintoríne v Slávičom údolí. Dnes je to pravidelné miesto spomienky na padlých pri Melku.

Pod strmým svahom, na ktorom bol koncentračný tábor v Melku – dodnes je časť z neho pamätným miestom stretávania sa účastníkov protifašistického odboja z viacerých štátov Európy –, je aj pamätník obetí z Čiech a Slovenska: Veľký kameňolom. V ňom väzni dolovali kameň a ručne ho po strmých schodoch vynášali do tábora na stavanie múrov a budov. Tento kameňolom sa stal aj Wagnerovým pracoviskom.

Tretia šťastena

Okrem niektorých krátkych výnimiek, keď veliteľ tábora zo spisov zistil, že Bratislavčan Wagner dobre hovorí po nemecky a maďarsky, začal ho využívať ako tlmočníka pri výsluchoch. Čo však nezabránilo, aby aj na Ota prišiel rad do plynovej komory. Už v nej

Oto Wagner, predseda HOSK väzňov zajateckých a koncentračných táborov.

stál, už sa lúčil so životom, keď pribehol jeden zo strážcov s výkrikom: „Kde je Wagner? Okamžite k veliteľovi!“

Štvrtá šťastena

Frontová línia spojeneckých vojsk sa definitívne približovala aj k Mauthausenu. Strážcovia tábora sa urýchlene prezliekali do civilných oblekov a nenápadne mizli do neznáma.

Keď americkí vojaci videli na smrť zbadačených a niektorých aj na smrť chorých väzňov, nechápavo krútili hlavami. Snažili sa ich liečiť. Tak sa dostal do ich starostlivosti aj ťažko chorý Oto Wagner. Podali mu dovedy

takmer neznámy penicilín. Ten ho znova vrátil do života a postavil na nohy.

* * *

Do Bratislavy sa Oto Wagner vrátil až koncom mája 1945. Našiel si podnájom a postupne dokončil vysokú školu. Čoskoro si našiel aj životnú družku. Spoločne vychovali dcéru a syna. Pred ôsmimi rokmi ho navždy opustila.

Oto Wagner sa ani v rokoch po vojne nevzdal svojho protifašistického zmýšľania. Stal sa a dodnes je predsedom Historickej odbojovej skupiny väzňov zajateckých a koncentračných táborov, ktorá je súčasťou SZPB.

Martin KUČEK

Hrdinovia medzi nami

V priebehu SNP sa dramatické udalosti odohrávali aj v Zlatých Moravciach. Už 31. augusta 1944 o 14.30 hod. na Beňadickej ceste pri kilometrovníku 1,2 prišlo k zrážke s hitlerovcami, ktorí sa po zuby ozbrojení hnali z mesta.

Čata ťažkých guľometov z leteckej skupiny kpt. Ivana Haluzického, ktorí prišli na povstalecké územie z Piešťan a Trenčína, tu napadla hitlerovcov na nákladných autách, pred ktorými sa v pancierovom aute viezol vodca nemeckej menšiny na Slovensku Franz Karmazin. Boj bol neúprosný. Zo slovenskej skupiny padli piati povstalci, z hitlerovcov štrnásť. Na bojisku zostalo zhorené auto povstalcov a dve nákladné autá Nemcov.

Odplata Nemcov nenechala na seba dlho čakať. Už 3. septembra popoludní prišli do Zlatých Moraviec a obsadili námestie a výpadové cesty. V noci sa tu objavili partizáni a rozpútal sa boj. Cez deň (4. 9.) hitlerovci privliekli do ľudovej školy viacerých Zlatomoravčanov, no ponechali si len neznámeho žida. Utýrali ho na smrť a jeho telo vyhodili na dvor školy. Potom sa stiahli do Beladíc, kde sa zakopali.

Dňa 14. septembra 1945 zviedli boje s Nemcami, približujúcim sa od Čaradíc, pri Beňadiku aj žandári zo zlatomoravského okresu, ktorí tu zaujali obranné postavenie.

Mesto bolo v rukách povstaleckej armá-

dy. Koncom mesiaca sa tu zdržiavala jednotka Dunaj, aby zabezpečila presun zásob do Banskej Bystrice pod velením kpt. Karola Fraňa. Na blízkych kopcoch urobila nevyhnutné obranné opatrenia pred približujúcimi sa fašistickými jednotkami. Podarilo sa im útočiacich hitlerovcov zastaviť.

V Jelenci v tom období stroskotalo americké bombardovacie lietadlo, ktorého 6-členná posádka sa na padákoch zachránila. Miestny učiteľ Pajanský ich s pomocou Alexandra Sipuína previezol do Banskej Bystrice.

Vtedy sa do Zlatých Moraviec vrátili gardisti. Začali vyšetrovanie a zatváranie občanov. Ich obeťami sa stali J. Plašil, A. Derfl a A. Kováč, z Topoľčianok Dr. Zbořil a Podolík, z Kňažíc A. Chren a iní. Najprv ich väznili v Robotníckom dome, potom prepustili, aby ich o štyri dni znova uväznili v okresnej väznici. Odtiaľ ich 28. októbra transportovali do koncentračného tábora v Ilave.

12. októbra bolo nad mestom povstalcami zostrelené hitlerovské lietadlo, padlo však až za Martinom.

Po návrate gardistov bujnelo v meste udavačstvo a prenasledovanie. V novembri sa počet leteckých preletov zvyšoval. 12. novembra došlo k bombardovaniu železničnej stanice. Bol zničený vojenský vlak hitlerovcov a dve lokomotívy a prišlo o život veľa nemeckých vojakov. Ges-

tapo tvrdo postupovalo proti obyvateľom.

11. decembra odišiel posledný rýchlik do Bratislavy. Moravce zostali odrezané od sveta, lebo pri Jelenci partizáni prerušili železničnú trať, pretože k Hronu sa blížila Červená armáda. Zlaté Moravce sa stali frontovým mestom.

17. decembra sa Nemci hotovali k odchodu z mesta, ale prišli im posily a tak zostali. Gestapo nepoľavilo v terore. Mesto prežívalo hrozné dni. V ľudovej škole bol gestapákmi mučený Jozef Hudec z Kozároviec za údajné prerušenie telefónneho vedenia a 9. januára bol spolu so zastreleným Milošom (pôvodom z Maďarska) obesený na rozhlasovom stĺpe pred rímskokatolíckym kostolom. Rovnakým spôsobom a na tom istom mieste sa 26. januára Nemci vysporiadali aj s partizánom Richardom Rozákom z Uheriec a Ladislavom Oláhom, neznámeho pôvodu.

Na prelome rokov 1944-45 v priestore pohoria Tribeč sa stupňovali boje partizánskych skupín s jednotkami Wehrmachtu, SS a Pomocnými oddielmi Hlinkovej gardy (POHG).

Ustupujúce nemecké vojská pred Červenou armádou narúšali zásobovacie cesty a likvidovali vojenské sklady. Každým dňom boli výčiny fašistov zúrivejšie. Vyvrcholili v marci. Zavŕšením útrap bolo vypálenie obce Skýcov, Zlatno, Hostie, Obyce a Jedľové Kostofany, lebo ich obyvateľia pomáhali partizánom.

Pred začatím Bratislavsko-brnianskej operácie (od 25. 3. do 1. 4. 1945) 2. ukra-

jinského frontu (jej súčasťou bolo oslobodenie okresov Nitrianskej župy) stálo proti útočníkom silné zoskupenie nemeckej a maďarskej armády v sile vyše 200 tisíc vojakov, 1800 diel a mínometov, 120 tankov a samohybných diel a 150 lietadiel 4. leteckej armády.

Ráno 25. marca o 05. hod. sa dalo do pohybu 12 streleckých výsadkových zväzkov 53. armády genpor. I. M. Managarova a 7. gardovej armády genplk. M. S. Šumilova.

Pri Kalnej došlo k najväčšej tankovej bitke na území západného Slovenska – 27. a 28. marca. Najtvrdšie boje prebiehali pozdĺž cestných komunikácií Vrable – Nitra a Zlaté Moravce – Nitra. Dunenie diel a kaťuší spoza kopcov dávalo nádej na nový život.

30. marca 1945 vojská 2. ukrajinského frontu Červenej armády (jednotky 5. armády a I. rumunskej armády za pomoci partizánskych jednotiek) dovŕšili oslobodzovanie miest a obcí okresov Zlaté Moravce a Nitra. Postup osloboditeľov bol zosúladený s činnosťou partizánskych jednotiek v Tribečskom pohorí. Zlaté Moravce oslobodili 28. marca v dopoludňajších hodinách spolu s obcami Čierne Kľačany, Prílepy a Sľažany. Popoludní boli likvidované oporné body Wehrmachtu v okolí Sľažian, Hostoviec a Mankoviec. Úsilie osloboditeľov sa sústreďovalo na likvidáciu ustupujúceho nepriateľa cez Topoľčianky na Skýcov, resp. na Jedľové Kostofany.

Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Závidím spolubojovníkom, že sa toho nedožili

Titulok som vybral zo spomienok jedného z mála žijúcich príslušníkov 2. paradestnej brigády Jozefa Špitála z Veľkých Teriakov, okres Rimavská Sobota.

Rodák so Zakamenného (1921) v okrese Námestovo nemal ľahký život. Už ako školák slúžil u bohatých gazdov ako kočiš. Po škole odišiel do Sučian, kde vystriedal niekoľko gazdov. U posledného pracoval s koňmi nielen na poli, ale zväžal aj drevo na pľu a z pľu na železnicu.

Keď ho v roku 1942 v Turčianskom Svätom Martine napriek nižšiemu veku odvedli s klasifikáciou „schopný bez vady“, bol nesmierne pyšný. Zaradili ho k 4. pešiemu pluku do Dolného Kubína.

„Výcvik bol naozaj poriadny. Velitelia už mali skúsenosti z východného frontu, a tak nás poriadne morili,“ hovorí.

Na východný front bol odvezený 28. júna 1943. Prvou zastávkou mu bol Geničesk na Kryme, kde boli rozdelení do čiat. Tá ich bola prepravená na ostrov v Azovskom mori. Mimochodom, až tu sa naučil plávať. I keď sa pri tom takmer utopil, čo je už iný príbeh.

V októbri 1943 sa ich jednotka vydala na ústup až k Dnepru v Novej Askánii, kde na nich čakali posty v prvej línii. Dodnes si pamätá svojho veliteľa Čaploviča, ktorý s obľubou tvrdil: „Ako budete bojovať, tak sa budete mať!“

Keď sa nevrátila ani druhá rozvedka vyslaná z ich jednotky, vtedy im vraj veliteľ povedal, aby zbrane zanechali v okopoch, že sa ide k Rusom. Bolo to 1. novembra 1943.

„Hoci sme nemali zbrane, postupovali sme v rojnici. A tak Rusi po nás začali páliť. Narýchlo sme teda zohnali nejaké biele handry a dali znamenie, že sa vzdávame. Rusi prestali so strelbou a rozbehli sa k nám. Päťdesiatdva nás vtedy prebehlo, z toho dvaja dôstojníci. Nemám pekné spomienky na tie časy. Ako som mal hore ruky, jeden z černoarmejcov zbadal moje hodinky a hneď: davaj časy!“

Po 21-dňovom putovaní sme sa ocitli v zbernom tábore Usman č. 28. Boli tam už aj iní slovenskí prebehlici. Bola tuhá zima, jedla skromne. A tak sme väčšinu času trávili rúbáním a dovážaním dreva. Tak sme prežili Vianoce 1943 a aj Nový rok 1944.

Ak sa dobre pamätám, zo 6. na 7. januára 1944 nás odtransportovali do Jefremova, kde sa už formovala 2. čs. paradestná brigáda v ZSSR. Prišiel aj jej nový veliteľ pplk. Vladimír Příkryl. Začal sa skutočný vojenský výcvik vrátane zoskokov z padákov. Každý z nás ich musel absolvovať minimálne 7. Celko-

ve ich brigáda absolvovala vyše 13 500. Po ukončení výcviku sme sa presunuli do Proskurova, čo znamenalo, že čoskoro pôjdeme na front.

Keď vypuklo Povstanie, o čom nás informoval osvetový dôstojník docent Váňa, každý chcel ísť hneď domov bojovať proti fašistom.

Dňa 8. septembra 1944 sme boli nasadení do bojov o Duklianský priesmyk. Za 9 dní sme postúpili o 20 km bližšie k našim hraniciam. Naša brigáda v tomto neúťstom boji stratila vyše 600 vojakov. Na ľavom uchu som takmer prišiel o sluch. Spôsobil to delostrelecký zásah, ktorý nás aj s kamarátom Jozom Repiským odhodil od seba asi na 6 metrov, keď sme práve nadväzovali rádiové spojenie. Čatár, ktorí bol s nami, bol na mieste mŕtvy.

Nakoniec nastala tá chvíľa, keď sme vystúpili z lietadla na Troch Duboch. Všetci bozkávali rodnú zem. Ani sme sa však neohriali a hneď na front. Po presune na Badín sme boli reorganizovaní a doplnení. Naša rota pod velením poručíka Jána Tótha sa peši presunula na obranné postavenie k Hronskému Svätému Krížu – Jalnej. Dedina bola ako vymretá. Vojaci sa porozbiehali po dedine zháňať niečo pod zub.

Do rána sme mali voľno a ráno sme sa mali zísť v domčeku pod lesom po ďalšie pokyny. Veliteľ Ján Tóth rozdával inštrukcie, my s Jozkom Repiským sme mali nadviazať spojenie. Podarilo sa. Prišiel som to zahlásiť veliteľovi Tóthovi, keď zrazu cez okno som na rázcestí v dedine zbadal Nemcov! Boli to velitelia, lebo sledovali postup svojich cez ďalekohľady. Okamžite sme zaujali obranu.

S kamarátom sme rýchlo zbalili vysielačku a chystali sa ujsť do lesa. Keď som však vchádzal do dverí, vonku už zúrila prestrelka. Prebehol som popri stenke na humno a schoval sa za neďalekú hrubú lipu. Obzrel som sa k domčeku, a tam – Nemec! Naše pohľady sa stretli, mohla byť medzi nami vzdialenosť 10 metrov. Spustil som dávku z automatu. Keď som sa otočil, videl som, že na mňa mieri ešte jeden Ne-

mec. Inštinktívne som sa priskokmi raz vľavo, raz vpravo snažil vyhnúť jeho zásahu. Podarilo sa mi skryť. Zostala mi však už len pištoľ. Natiahol som ju, že živého ma nedostanú. Poslednú guľku som si nechával pre seba. Našťastie sa mi podarilo skryť sa v lese aj s rádiostanicou. Odnieslo si to iba zápästie, ktoré som mal „ozdobené“ dvoma trznými ranami. Ranení sme boli viacerí. Bolo by to dopadlo isto horšie, keby som tých nemeckých veliteľov nezbadal. Následne sme zväžovali obranné boje s postupujúcimi fašistami o Zvolen.

Po potlačení SNP prešla naša skupina od 1. 11. 1944 k partizánskej brigáde kpt. Jegorova. Ja som bol zaradený do skupiny por. Gajdina. Operovali sme v oblasti Slovenského Rudohoria. Vianoce 1944 sme strávili na Klenovských Lazoch.

Tu som sa stretol aj s agentom Antekom, ktorý bol neskôr odhalený a po vojne popravený v Rimavskej Sobote. Koncom marca 1945 naša skupina prešla neďaleko Brezna front a spojila sa s rumunskými vojakmi, ktorí bojovali v zostave 2. ukrajinského frontu.

Tak sa ukončila moja bojová cesta, lebo 12. decembra 1945 som bol krátko pred narodeninami prepustený v Levoči do zálohy.“

J. PUPALA
predseda HDK pri OĽIV SZPB v R. Sobote
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Z Osvienčimu do Uhrovej partizánskej skupiny

K nedožitém 90-tym narodeninám.

Aj takto možno nazvať takmer neuveriteľný príbeh úteku raso-vo prenasledovaného slovenského občana Waltera Rosenberga z koncentračného tábora. V júni 1942 bol deportovaný najprv do Majdaneku a odtiaľ do Osvienčimu, aby sa stal väzňom č. 44070.

Dňa 7. apríla 1944 v koncentračnom tábore Osvienčim II. – Birkenau sa rozozvučali sirény. Ušli dvaja väzni: jeden z nich – W. Rosenberg, a druhý – Alfréd Wetzler. Dovtedy sa pokúsilo o útek vyše 600 mužov, takmer všetkých pochytili a popravili. To vedeli aj títo dvaja. No oni utekali nielen preto, aby si zachránili život, ale aby zburcovali Európu a svet, aby zachránili státisíce iných pred smrťou.

Z tábora smrti vyrazili za nimi esesmani a psi... Pátracia akcia trvala tri dni a bola bezvýsledná. Dvaja slovenskí Židia však boli v tom čase ešte v tábore, ukrývali sa vyše 70 hodín vo vykopanej jame. Priatelia ju všeličím

zahádzali a nebadane posypali cigaretovými nedopalkami namočenými v benzíne, aby ich nenašli strážne psy. Dvaja odvážlivci opustili tábor až vtedy, keď esesmani prestali prehľadávať jeho široké okolie.

Utekli. Dostali sa s pomocou cudzích statočných ľudí do Žiliny. Tam spisali správu s dôkazmi, že Osvienčim je ohavná továreň na smrť, kde v r. 1941-45 zahynuli temer dva milióny ľudí. Spísaná správa sa dostala do Ženevy, Londýna, Washingtonu. Vtedy sa svet zdráhal uveriť popísaným hrozným faktom. A vtedy prijal W. Rosenberg svoju novú identitu a do konca života už používal meno **Rudolf Vrba** (11. 9. 1924 Topolčany – 27. 3. 2006 Kanada).

Beletrizované spracovanie Vrbovej vojnovéj odysey nájdeme v jeho knihe **Utekl jsem z Osvětimi** (Praha 1998), ktorá vyšla po prvýkrát v Anglicku ešte v r. 1963.

Po vojne Rudolf Vrba vyštudoval

chemicko-technologické inžinierstvo v Prahe. V r. 1958 odišiel z ČSR a pôsobil ako výskumný pracovník a vysokoškolský učiteľ v Izraeli, Anglicku a USA. Od r. 1976 bol profesorom farmakológie na lekárskej fakulte Univerzity Britskej Kolumbie vo Vancouveri. Stal sa autorom desiatok vedeckých prác v oblasti chémie mozgu a vo výskume cukrovky a rakoviny.

* * *

Po vypuknutí Povstania s falošnými dokumentmi získal v Bratislave kontakt na partizánov pod Javorinou. Šestnásteho septembra 1944 Rudolf Vrba prichádza do Podkoznic na lubinských kopaniciach, aby sa stal príslušníkom formujúcej sa partizánskej skupiny veliteľa Miloša Uhra. V kronike Uhrovho oddielu, ktorú viedol Anton Kamenický, bol zapísaný pod číslom 45.

V polovici 90-tych rokov sme „objavili“ existenciu Rudolfa Vrba ako lubinského partizána.

Vtedajší starosta obce Milan Ostrovský pozval R. Vrba na oslavy 55. výročia SNP na Rohu v auguste 1999. Profesor Vrba pozvanie prijal a po 55 rokoch sa opäť stretol so svojimi bojovými druhmi. V r. 2000 navštívil Lubinu druhýkrát – aj s manželkou Robin. Jeho fotografická pamäť zachovala mnohé kľúčové udalosti, ktoré prežil ako partizán v zbrani až do apríla 1945. Cenný spomienkový materiál nám poskytol v bohatej korešpondencii a v rozhovoroch. **Vyberáme z rozhovoru s profesorom Vrbovm, zaznamenaného na mag-**

netofónovej páske 28. 8. 1999.

„Môj veliteľ Miloš Uher bol skutočnou osobnosťou, vodcovským typom. Ja som tak ľahko nepodliehal vplyvu ľudí, ale akosi som inštinktívne vycítil, že Uher je veľmi oddaný svojej myšlienke – správnej myšlienke. Považoval som ho po celý svoj život za veľký vzor.“

Uher si ma viackrát preveril, vedel som, že ako veliteľ sa na mňa spoliehal. Tak to bolo aj v poslednej Uhrovej bojovej akcii – v cetunskej bitke koncom februára 1945.

So Sapákovým družstvom sme zaľahli na kopci nad Cetunou. Tam nás ráno Uher rozmiestnil. Naposledy ešte prešiel pozície, zastavil sa pri mne a povedal: »Rudko, viem, na teba sa môžem spoľahnúť!« Pozrel som sa na hodinky – bolo päť minút pred jedenástou. Paľba sa začala asi o pol hodinu. Keď za nami prišiel Uhrov zástupca Anton Jakubík a hľadal desať dobrovoľníkov, aby zachránili aspoň mŕtve telo veliteľa Uhra, bolo pol druhej popoludní. Cetunská bitka vrcholila...“

Z listu adresovaného starostovi Milanovi Ostrovskému z 3. 4. 1997. „...Keď tma vládla na mnohých miestach Slovenska za podlého tiso-tukovského režimu, svetlá iskra sa udržala v Lubine napriek všetkému... Neraz som podjavorinským krajom chodil sám ako tzv. predsunutá rozvedka a po okolitých kopaniciach ma vždy privítali, tu kusom chleba a horúcou kávou a tam i kvapkou niečoho silnejšieho, keď

ma videli preháňať sa po snehových závejoch pod Javorinou...“

Naposledy sme stáli s Rudolfom Vrbovm pred bratskou mohylou partizánov v Rohu v auguste 2000. Vrba pozorne čítal mená padlých a hovoril podrobnosti o osude tých, ktorých osobne z oddielu poznal. Viacerí padli v boji v jeho tesnej blízkosti. Boli to mladí, skvelí chlapi.

Bývalý väzeň holokaustu a podjavorinský partizán niesol po desaťročia dôležité poslanstvo: „**Lebo je zlom poddať sa aktívne alebo pasívne zlu ako jeho nástroj, jeho pozorovateľ alebo jeho obeť.**“

Tento citát vyjadroval aj poslanie seminára Slovenskí Židia, ktorý sa konal 4. mája 2007 v KD v Miškech Dedinke. Zúčastnili sa ho naši poprední historici, predstavitelia židovských náboženských obcí, vdova a dcéra R. Vrba p. Etela Wetzlerová – manželka A. Wetzlera – a veľa iných vzácných hostí. (vid. Obec Lubina Informátor roč. VIII č. 4 júl – august 2007).

Splnili sme pranie oboch statočných mužov a pri tej príležitosti odhalili pri pamätníku SNP v Rohu – na tumbě LUBINA – pamätné dosky. Tam každoročne klademe kamienky našej vďaky a úcty.

Vláda Slovenskej republiky udelila pri príležitosti 14. výročia vzniku SR 1. 1. 2007 **profesorovi Ing. Rudolfovi Vrbovi, PhD., Dr.Sc.** štátne vyznamenanie **Rad Bieleho dvojkríža I. triedy in memoriam.**

Oľga HRABOVSKÁ

Prof. R. Vrba s manželkou pri menách svojich spolubojovníkov. Roh 2000.

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 7:** Ida Podlucká a Oľga Vaculová 82 rokov.
- **Bratislava 12:** Rudolf Kulíšek 93 a Miroslav Richter 60 rokov.
- **Bratislava 16:** Štefánia Valúšková 87 rokov.
- **Bratislava 18:** Ing. Rudolf Lachkovič 92 a PhDr. Milan Málek 85 rokov.
- **Bratislava 19:** Ján Palovský 95 rokov.
- **Belá – Dulice:** Janka Brnová 55 rokov.
- **Bernolákovo:** Elena Gažová 60 rokov.
- **Badín:** Anna Purgátová 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Obr. mieru:** Viera Uhrínová 85 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Ing. Mária Ungerová 86 a Ing. Radoslav Lukaj 50 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Marta Bérešová 65 a Jana Chorvátová 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Ing. Zita Janotková 85 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda/B:** Ján Sabo 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Karol Štaudinger 86 rokov.
- **Banská Bystrica – M SNP:** Mgr. Ingrid Haringová 50 rokov.
- **Brezno 1:** Eleonóra Demianová 86 a Viera Falťanová 80 rokov.
- **Bracovce:** Mária Ožvatová 85 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Helena Kačkovičová 70 a Ľudovít Kytka 65 rokov.
- **Dobšiná:** Mária Fajdeková 60 rokov.
- **Dunajská Streda:** Jarmila Beljaková 80 rokov.
- **Humenné 1:** Mária Rišková 85 rokov.
- **Hanušovce:** Zuzana Sabová 88 rokov.
- **Hnúšťa:** Terézia Svinčiaková 92, Emília Ondrejová 89, Anna Kutliaková 70, Margita Moronová 65 a Ľubica Krajčiová 50 rokov.
- **Chlčelica:** Mária Rešková 89 rokov.
- **Choňkovce:** Ján Copko 87 rokov.
- **Jovsa:** Anna Rošaková 88, Mária Štofčíková 83 a Milan Tomčo 55 rokov.
- **KVH Čapajev:** Judita Jacková 45 a Marián Kašperan 40 rokov.
- **Kremnica:** Elza Červeňová 92 rokov.
- **Klenovec:** Zuzana Dovalová

- 92, Júlia Lichancová 89, Mgr. Július Molitoris 87, Margita Trnavská 85, Júlia Chudicová 83 Anna Ulická 82 Anna Mlkvíková a Elena Jakabšicová 80 rokov.
- **Košice – Staré Mesto:** Michal Iman 88 rokov.
- **Kráľovský Chlmec:** Štefan Kyčák 50 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Mária Černohorská 89 a František Janík 65 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Anna Grešová 90, Michal Kočan 88 rokov, Artur Slaviniak 87, Etela Kubáňová a Želmíra Volková 83, Ing. Anna Zubeková 40 rokov.
- **Levice:** Teodor Varga 70 a Ján Kollár 60 rokov.
- **Lučenec 2:** Jolana Beniková 75 rokov.
- **Lipovec:** Aurel Horský 86 rokov.
- **Myjava:** Zuzana Dobrovodská 84 rokov.
- **Martin – Juh:** Ľudmila Ličková 94 rokov.
- **Martin – Východ:** Ivan Lukáč 86, Jela Zajacová 80 a Ján Plavucha 75 rokov.
- **Medzilaborce:** Ivan Gališin 91, Eugénia Jancurová 87 a Mária Regrutová 82 rokov.
- **Michalovce 2:** Ján Šikra 91, Gejza Boor 88 a Jozef Sabo 87 rokov.
- **Michalany:** Mária Jakobová 86 rokov.
- **Malá Domaša:** Anna Fečková 88 rokov.
- **Nové Mesto n/Váhom:** Emília Šupejová 87, Margita Malotová 86, Štefan Polák 82 a Kamila Smitekova 55 rokov.
- **Nemce:** Vladimír Kvak 55 a Martin Hogh 35 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Jolana Drabeková a Emil Bušovský 93, Jozefína Maťová 86, Alžbeta Kuková 85 a Hildegarda Tothová 70 rokov.
- **Očová:** Jolana Hancková 60 rokov.
- **Pezinok:** Jaroslav Skúpy 82 rokov.
- **Poltár:** Anna Turoňová 93 rokov.
- **Púchov:** Pavol Jurisa 65 rokov.
- **Pohorelá:** Anna Glejdurová 90, Michal Siman 65 a Janka Majkuthová 45 rokov.
- **Partizánska Ľupča:** Jozefína Petercová 94 a Pavol Bencúr 89 rokov.

- **Poniky:** Ján Palovič 75 rokov.
- **Pohronský Bukovec:** Róbert Foltáni 40 rokov.
- **Palín:** Jolana Kontulová 80 a Štefan Zvodár 50 rokov.
- **Pavlovce n/Uhom:** Anna Laitnerová 65 rokov.
- **Rakovec n/Ondavou:** Michal Mikitovič 94 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Helena Počilová 90, Júlia Červienková 89 a Aurélia Tereková 82 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Gabriela Jariabková 86, Jozef Hukel 85, Ing. Ján Károly 81, Jolana Zigová 70 a Elena Slocíková 65 rokov.
- **Rožňava:** Anna Breznenová 86 rokov.
- **Revúca:** Anna Darmová 90, Štefan Haviar 70, Ing. Viera Hanesovská a Ing. Jaroslav Gočaltovský 60 rokov.
- **Ružomberok:** Jana Kamanová 94, Bedrich Lukáč 92, Konštantín Scholtz a Jozef Veselovský 90 rokov.
- **Sliach:** Eugen Šaling 70 rokov.
- **Sučany:** Mária Barančeková 91 rokov.
- **Senica:** Anna Švancarová 85, Anna Kralovičová 75 a František Manasil 70 rokov.
- **Skýcov:** Cecília Nováčka 92 a Ľudmila Minárová 86 rokov.
- **Slovenská Ľupča:** Emília Polievková 65 rokov.
- **Sečovce 1:** Štefánia Bačová 84 rokov.
- **Slovenské Nové Mesto:** Magdaléna Vaššová 65 rokov.

Ilustr. foto: Bojovník

- **Strážske:** Pavol Mlynarčík 80 a Anna Meňovčíková 75 rokov.
- **Tušice:** Jozef Boško 70 rokov.
- **Trnava 2:** Alžbeta Lančaričová 93 a Alžbeta Pýrová 84 rokov.
- **Tisovec:** Anna Rukavicová 88 rokov.
- **Trenčín 1:** Ladislav Orechovský 93, Štefan Richtárech 91 a Mgr. Ľubica Kerná 70 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Helena Červená 93 rokov.
- **Trebišov 1:** Mária Nadzamová 75 rokov.
- **Trebišov 2:** Barbora Horáková 83 rokov.
- **Úbrež:** Mária Maximovičová 91 rokov.
- **Veľké Revištie:** Mária Semanová 83 rokov.
- **Veľaty:** Helena Sabová 87, Mária Kazienková 86, Mária Dociová a Mária Repovská 85 rokov.
- **Veľké Kapušany:** Alica Fuzeseriová 83 rokov.
- **Valaská:** Zlatica Dianišková 90 rokov.

- **Vranov n/Topľou 1:** Božena Dargajová 60 rokov.
- **Vranov n/Topľou 2:** Anna Sičaková 80 rokov.
- **Vranov n/Topľou 3:** Michal Bundzák 91, Helena Sabolčaková 86 a Ing. Michal Mudrak 60 rokov.
- **Závadka n/Hronom:** Mgr. Anna Kubeková 70 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Ján Bahýľ 81 rokov.
- **Zvolen – Centrum 1:** Július Mihál 91 rokov.
- **Zbudza:** Paulína Hriciková 89 a Vítazoslav Soták 88 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Jaroslava Hulínová 86, Monika Šusterová 82, MVDr. Kazimír Wachtarczyk 80 a Anna Martišová 65 rokov.
- **Žilina 1:** Ladislav Hanzel 95 rokov.
- **OblV Žilina:** Vladimír Chobot 88 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

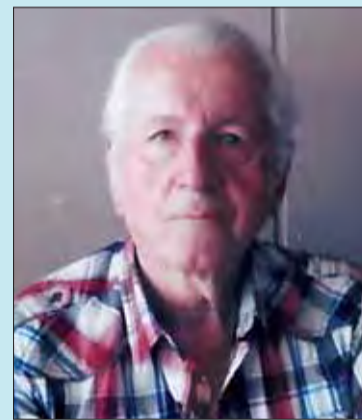
Jubilant s dobrým menom

Jozef Hrubovčák z Humenného patrí už dlhé roky medzi aktívnych dopisovateľov Bojovníka a tiež Ročenky odbojárov. Píše najmä o činnosti ZO SZPB, ale aj o priamych ešte žijúcich účastníkoch SNP a veteránoch druhej svetovej vojny. Nielen z nášho regiónu, ale i ostatných častí republiky.

Na redaktorskú dráhu vykročil v roku 1953 v podnikových novinách Východoslovenský stavomontážnik v Košiciach a Prúdom v Strážskom. Po ukončení základnej vojenskej služby nastúpil v roku 1957 do krajského Nového života v Prešove. Po novej územnej reorganizácii prestúpil v roku 1969 do novovytvoreného periodika Východoslovenské noviny v Košiciach. V roku 1968 zamenil z rodinných dôvodov krajský denník za podnikové noviny Chemlon v Humennom, kde ho zastihol 21. august – vstup spojeneckých vojsk Varšavskej zmluvy na naše územie.

Za odsúdenie tejto „internacionálnej pomoci“ ho pozbavili funkcie šéfredaktora a zakázali mu publikovať. Redaktorskú stoličku musel zameniť za post bezpečnostného technika.

Po roku 1989 Jozefa Hrubovčáka novinársky i pracovne plne rehabilitovali a mohol opäť pracovať v redakcii Chemlon. Ako skúsený novinár bol okresnými orgánmi vymenovaný aj do funkcie predsedu redakčnej rady regionálnych Pod-

vihorlatských novín, kde pôsobil až do odchodu do dôchodku.

V produktívnych rokoch života dostal za príkladnú novinársku činnosť nejedno ocenenie od Zväzu novinárov, ČSČK, Zväzu požiarnej ochrany i iných inštitúcií.

Napísal tri knihy o účastníkoch SNP, o výčinoch banderovcov na východnom Slovensku a tiež o histórii hasičstva v bývalom okrese Humenné. Tie mu však za august 1968 okresné orgány v Humennom nedovolili vydať.

Aj keď už má podlomené zdravie a prekonal 20 vážnych operácií (po jednej ležal tri týždne v kóme), písací stroj je stále jeho

oblúbeným spoločníkom. Ešte aj dnes prispieva do novín. Svoju životnú púť zaznamenal v autobiografii s názvom Okrídlený čas. Rukopis je pripravený na publikovanie a tiež veľká zbierka rôznych receptov zo Slovenska a z krajín, ktoré menovaný navštívil.

„Bol by som veľmi rád, keby sa našiel sponzor na ich vydanie,“ nepriamo vyzýva pán Jozef. A na otázku, čo mu dnes robí najväčšiu radosť, odpovedá, že „moje zlaté vnúťatá“.

Jozef Hrubovčák sa aktívne podieľal aj na výchove mladých novinárov, medzi ktorými má dnes fundovaných nástupcov v rôznych médiách.

V roku 2008 ocenil mestský úrad činnosť Jozefa Hrubovčáka udelením Ceny mesta Humenné, ktorá sa tak dostala do veľmi správnych rúk.

Dňa 19. júla 2014 sa Jozef Hrubovčák dožil 80 rokov. Pri tejto milej príležitosti bol ako dlhoročný funkcionár Oblastného výboru SZPB v Humennom prijatý na jeho predsedníctve, kde mu k veľkému dňu nielen srdečne zablahoželali, ale aj zaželeli veľa zdravia a síl do ďalšieho života. V mene prítomných som jubilantovi odovzdala krásnu kyticu a vecný dar.

Gabriela ROSIČOVÁ

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 16** s 85-ročnou Annou Kučerovou.
- **Bratislava 18** s JUDr. Vojtechom Ozorovským.
- **Klenovec** s 92-ročným Jánom Kasáčom a 77-ročným Ing. Jánom Hruškom.
- **Muráň** s Františkom Balážikom.
- **Oľka** so 103-ročnou Máriou Chochoľákovou.

- **Ružomberok** s 87-ročnou Vierou Líškovou.
- **Skýcov** s 92-ročnou Antóniou Gahérovou.
- **Trenčín 1** s 82-ročným Milanom Mazákom.
- **Veľaty** s 82-ročnou Júliou Ichnatovou.
- **Zvolenská Slatina** s 86-ročným Jánom Luptákom.

Čeť ich nehynúcej pamiatke!

Vážení členovia SZPB, vážení čitatelia,

pred pár dňami sme si pripomenuli 70 rokov od vyhlásenia Slovenského národného povstania.

Ďakujeme Vám, Vaším základným organizáciám a predstaviteľom oblastných organizácií, že ste prišli do Banskej Bystrice vzdať hold účastníkom SNP – našim dedom, otcom, ale aj ich ženám, matkám a sestrám za odhodlanie, statočnosť a vôľu vydržať.

Ďakujeme, že ste zorganizovali spomienkové zhromaždenia na miestach bojov a obetí SNP a 2. svetovej vojny.

Odkaz SNP je aj o tom, aby sme my, členovia SZPB, vytrvali v práci pre zachovanie novodobej histórie Slovenska. My naozaj máme byť na čo hrdí. Sú to naše vlastné dejiny, písané našimi vlastnými hrdinami.

Pred nami je séria osláv ukončenia vojny, dôsledná príprava výročných schôdzí a oblastných konferencií, v neposlednom rade aj príprava nášho XVI. zjazdu.

Nič nepodceňujeme, nerobíme to rutínou. Myslíme na tvorivé nápady v našej činnosti, na kvalitu pri výbere členov a členov výborov. Zdôrazňujeme, že sme vznikli na základe SNP, účastníkov národného boja za oslobodenie a výsledkov 2. svetovej vojny.

Z toho sa má odrážať aj naša práca spojená s uspokojovaním záujmov členov. Zväz nie je len o peniazoch, ale aj o tom, čo máme v srdci, ako konáme, kam smerujeme.

V minulom období sa nám podarilo okrem peknych podujatí aj niečo viac než po minulé roky. Prijali sme v ÚR SZPB niekoľko rozhodujúcich dokumentov pre našu prácu. Dostali ste ich v zborníkoch vydaných t. r. (dohody a zmluvy a zborník dokumentov, jún 2014).

Rozhodli sme, že 70 % dotácií z MV SR prideliť na oblastné výbory. Oblastným výborom sme dali kompletne počítače s internetom a tlačiarňou. Podarilo sa nám premenovanie mosta v Bratislave: má pôvodný názov Most SNP.

V NR SR na naše požiadanie prijali návrh zákona o odboji a postavení SZPB (č. 487/2013). V týchto chvíľach by mal byť prijatý už aj zákon o odškodnení vojnových sŕôt.

Pracujeme na zvýšení príplatku k dôchodku ešte žijúcim účastníkmi vojny.

Aj preto od Vás očakávame viac aktivity a dodržiavanie uznesení ÚR SZPB, osobitne termínov, zvýšenie odberu Bojovníka a Ročenky odbojárov, kvalitné hlásenia a podklady na preplatenie financií z dotácií.

S pozdravom

Ing. Pavol SEČNÁR, PhD.
predseda SZPB

O Liptove v Povstaní

Dňa 28. augusta sa v Múzeu Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši uskutočnilo slávnostné uvedenie do života publikácie *Liptovský Mikuláš v Slovenskom národnom povstaní 1944*. Jej autorom je člen SZPB v L. Mikuláši Doc. Oldřich Vaněk, CSc.

Ján MACHOVIČ

Pozvánka na výstavu

Do 30. septembra 2014 bude trvať výstava diel akademického maliara Štefana Pelikána pod názvom

Farby a tvary života

Výstava sa koná v Mestskej galérii v budove radnice na Námestí baníkov v Rožňave a je venovaná 70. výročiu SNP.

Hľadáme

Kamelotov na predaj dvojtýždenníka Bojovník a Ročenky odbojárov.

Viac informácií priamo v redakcii: Štúrova 8, Bratislava alebo na tel. čísle: 02/3810 4948

Výstava v Múzeu školstva a pedagogiky Hálova 16, Bratislava - Petržalka

Učítelia v odboji a Slovenskom národnom povstaní

SNP a protifašistický odboj zostáva aj po 70 rokoch jednou z kľúčových kapitol histórie 20. storočia, ktorou sa Slovensko zaradilo medzi členov víťaznej koalície druhej svetovej vojny.

Výstava **Slovenskí učítelia v odboji a Slovenskom národnom povstaní** mapuje školstvo, výchovu a vzdelávanie – jednu z oblastí života spoločnosti. Škola, ako nakoniec v každom období, je predmetom štátneho záujmu, nevynímajúc Slovenskú republiku z rokov 1939–1945. Výchova a vzdelávanie v nej nadobudli prísne náboženský charakter sprevádzaný nacionalizmom a rasovými nariadeniami režimu slovenského štátu. Spoza školských katedier boli vytlačení učítelia českej národnosti a židovského pôvodu, a ani učítelia demokratického zmysľania to nemali jednoduché. V záujme historickej pravdy treba dodať, že Slovenská republika z rokov 1939–1945 vytvárala podmienky pre novú školskú výstavbu, pre rozširovanie už existujúcej siete stredných škôl a vznik nových vysokých škôl. Slovenské národné povstanie je jedna z najvýznamnejších udalostí v dejinách Slovenska. Našlo odozvu u väčšiny učiteľov, z ktorých mnohí sa do bojov aktívne zapojili so

zbraňou v ruke alebo v bojovom zázemí. Povstalecký školský úrad s jadrom ľavicovo orientovaných učiteľov hneď na začiatku povstania naplnil svoju víziu spravodlivejšej školy jej poštátnením, čím pripravil pôdu pre ďalšie kroky školského reortu po roku 1945.

Výstava sa usiluje ukázať obraz školstva v tomto zložitom období a zároveň vyzdvihnúť odvahu učiteľov zapojiť sa do SNP s nádejou budovania lepšej budúcnosti, ktoré by mali pretrvávajúť ako inšpirácia pre dnešné i nasledujúce generácie. Výstavu sprevádzajú podujatia zamerané napríklad na odborné prednášky z dejín školstva a dobové vyučovanie.

Sprievodné podujatia k výstave budú aktualizované priebežne počas trvania výstavy a zverejnené na webovej stránke múzea a na Facebooku/Múzeum školstva a pedagogiky.

Výstava trvá od 26. augusta 2014 do 13. novembra 2015.

Viac informácií na: www.msap.sk

Kontaktná osoba: Zuzana Kunšteková,
msap@cvtisr.sk, +421 / 2 / 62410665

Výstava k 70. výročiu SNP

V dňoch 26. 8. – 7. 9. 2014 sa v priestoroch Podtatranského múzea v Poprade konala výstava SNP pod Vysokými Tatrami, ktorú spolu s múzeom pripravil popradský ObIV SZPB. Konkrétnym jej autorom bol predseda Historicko-dokumentáčnej komisie pri ObIV SZPB v Poprade Marcel Maniak.

Návštevníci sa oboznámili s rozhodujúcimi momentmi z prípravy a priebehu SNP s dôrazom na podtatranský región. Jednotlivé panely ich informovali o hlavných organizátoroch povstania, o povstaleckých veliteľoch, vojenských jednotkách, obranných bojoch, Kežmarskej posádke, o úlohe letiska v Popra-

de a o zdravotníckom zabezpečení povstalcov.

Nechýbali ani údaje o partizánskych skupinách a ich veliteľoch, o sovietskom vzdušnom moste na pomoc SNP, o nacistických represáliách a ich obetiach. Okrem fotografií a archívnych materiálov výstavu doplnili aj exponáty ruských a nemeckých zbraní, výzbroje

a výstroja povstalcov, partizánsky denník oddielu Vysoké Tatry v slovenčine i v ruštine, prísaha československého partizána a pod.

Počas vernisáže bola do života uvedená aj nová publikácia Marcela Maniaka s názvom *Protifašistický odboj v okrese Poprad a Kežmarok*. Knihu kvetmi pokrstili viceprimátor Popradu Adrián Kromka, riaditeľka Podtatranského múzea Magdaléna Bekessová a predseda Oblastného výboru SZPB v Poprade Michal Kopko.

— MM —

Cinobaňa: výstavka po štyroch rokoch práce

V Cinobani na námestí je pamätník a na ňom mená šiestich rodákov z okolitých obcí, ktorí položili svoje životy v SNP: npor. Ján Korim (Šofran), 24-ročný; voj. Ján Aláč, 32-ročný; voj. Leopold Gruliš, 31-ročný; voj. Michal Juriček, 22-ročný; voj. Jozef Segeč, 18-ročný a vojak Jozef Wellek, 20-ročný.

Pri príležitosti 70. výročia SNP usporiadala naša ZO SZPB o nich výstavku v podobe fotografického a bibliografického materiálu. Zavrášila tak štvorročnú prácu hľadania a zhromažďovania faktov, pri ktorej nám najviac pomáhali pracovníci obecnych úradov, základných organizácií

SZPB a aj žijúci rodinní príslušníci.

Pri bádani sme neobišli vojakov a partizánov všetkých siedmich národností, ktorí v okolí obce Cinobaňa bojovali (Slováci, Rusi, Francúzi, Maďari, Rumuni, Nemci a Srbi). A tak sme sa čo to nové dozvedeli o P. A. Veličkovi, N. D. Chmeľ-

nickom i o A. M. Sadilenkovi. Pozornosť sme venovali aj skupinke francúzskych partizánov, ktorých od Strečna cestami a horami sprevádzal náš rodák z časti Žihľava Rudolf Kurčík.

Získané fotografie a životopisy padlých šiestich hrdinov sme uložili a zapísali do kroniky ZO SZPB v Cinobani. No a počas tohto výročia SNP sme s nimi oboznámili aj našu verejnosť.

Mária ŠVIKRUHOVÁ
predsedníčka ZO SZPB Cinobaňa

Z VAŠICH LISTOV

Vážení, milí priatelia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov,

dojatá, z úprimného srdca ďakujem za krásnu vzácnu publikáciu *Pozabudnutí hrdinovia* (vyriešenie krížovky). Nesmierne som sa potešila za seba i za môjho nedávno zosnulého (30. 6.) drahého, dobrého manžela plk. Dionýza Chajmu.

Keby tu bol, veľmi by sa tešil spolu so mnou tejto peknej publikácii. Čítam ju osamote a prežívam históriu, ktorej sme boli ako 20–23-roční svedkami. Dnešnej mladej generácii – až na výnimky – to už mnoho nepovie, nevedia to precítiť. Nemôžu za to v tejto rozmanito rozbehanej komplikovanej dobe.

Keď knihu dočítam, chcem na ňu s dôverou obrátiť pozornosť našej „omladiny“ v rodine a verím, že sa mi to podarí, aby si túto sviežo napísanú históriu prečítali.

Veľmi smútim za mojím drahým bojovníkom, ktorý žil pre našu bohatú históriu, sám bol účastníkom a napísal si bohatý život so spomienkami, čo prežil ako vojak u letcov vo Zvolene. Už 2 mesiace je nie medzi nami, odišiel v tichosti do neznámej dimenzie vesmíru ako 92-ročný, môj statočný bojovník.

S vďakou a úctou

Margita Chajmová (89)
Nové Mesto n/Váhom, 27. august 2014

